

BOEM@

LIVE LITERATURE

Ianuarie 2010 (Anul II) Nr. 1 - 32 pagini

BOEMA

Live Literature

Ianuarie 2010 (Anul II) Nr. 1 - 32 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida ASPRA

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Cenaclul literar «Noduri și Semne»

Editor: S.C. InfoRapart Galați - Editura InfoRapArt

1 / 2010

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău
Redactor-șef online: Mihail Gălățanu
Redactor-șef: Ion Zimbru
Redactor șef adjunct: Ion Avram, Victor Cilincă
Secretar de redacție: Stela Iorga

Redactori: Saint-Simon Ajarescu, Dimitrie Lupu, Carmen Racoviță, A. G. Secară, Virgil Costiuc, Cristina Dobreanu, Alexandru Maria, Laurențiu Pascal

Grafică: Elena-Liliana Fluture

Tehnoredactare: Mădălina Gruia

Colaboratori: Maria Timuc, Simona Șerban - București, Ion Potolea - Târgu Mureș

DIN CUPRINS

Poezie: Virgil Costiuc (p.8), Florin Buzdugan (p.17), Luminița Zaharia (p.18), Poeme selectate de pe cenaclul literar online „Noduri și Semne” (p. 26), Omar Khayyam – Catrene (p.28)

Proză: Dimitrie Lupu – Caii lui Siminică (p.5), Viorel Darie – Povestea sârmanului Tragodas, fragment (p.19)

Cronică de carte: Melania Cuc – Menuț Maximilian, Rădăcini împrumutate (p.4), Ion Zimbru – Poesis tango / Stela Iorga, A doua întoarcere din Nam (p.21), Petre Rău – Cazemate cu ochi pentru însuflețirea noastră (p.25)

Eseu: T.B. – Basarabia din noi (III) (p.11), Virgil Diaconu – Gândirea tricefală și funcțiile ei, Gândirea poetică și opera ei (p.14)

Eminesciana: Mihail Eminescu / Poeme (p.3), Petre Rău – Oglinda lui Eminescu (p.22)

Eveniment: Elena-Liliana Fluture – Școala gimnazială nr. 41, 30 de ani de la înființare (p.9)

Opinii: Neculai I. Staicu-Buciumeni – Omagiu liceului “Mănăstirea Dealu” (p.10)

Religie: Mitruț Popoiu - Anul Crezului Niceo-Constantinopolitan (p.27)

Artă cibernetică: Apollo - Cyberpoems (p.17)

Grafică:

Coperta I : Pablo Picasso – *Composition. Bowl of Fruit and Sliced Pear*

Coperta a III-a: Din activitatea cenaclului “Noduri și Semne”

Coperta a IV-a și Interior: Elena-Liliana Fluture

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul

www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: InfoRapArt

Email: boema@inforapart.ro,

inforapart@yahoo.com

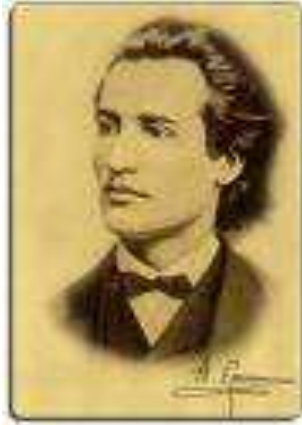
Telefon: **0236 411190, 0745 324472**

ADRESA REDACȚIEI: Str. Al. I. Cuza, Nr. 45bis, Bloc Cristal, Sc. 2, Ap. 4, Galați, 800010

În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.

Literatură și Artă

www.boema.inforapart.ro

La steaua

La steaua care-a răsărit
E-o cale-atât de lungă,
Că mii de ani i-au trebuit
Luminii să ne-ajungă.

Poate de mult s-a stins în drum
În depărtări albastre,
Iar raza ei abia acum
Luci vederii noastre,

Icoana stelei ce-a murit
Încet pe cer se suie:
Era pe când nu s-a zărit,
Azi o vedem, și nu e.

Tot astfel când al nostru dor
Pieri în noaptea-adâncă,
Lumina stinsului amor
Ne urmărește încă.

(1886, 1 decembrie)

Și dacă?

Și dacă ramuri bat în geam
Și se cutremur plopilor,
E ca în minte să te am
Și-ncet să te apropii.

Și dacă stele bat în lac
Adâncu-i luminându-l,
E ca durerea mea s-o-mpac
Înseninându-mi gândul.

Și dacă norii deși se duc
De iese-n luci luna,
E ca aminte să-mi aduc
De tine-ntotdeauna.

(1883, 13/15 noiembrie)

Mai am un singur dor

Mai am un singur dor:
În liniștea serii
Să mă lăsați să mor
La marginea mării;
Să-mi fie somnul lin
Și codrul aproape,
Pe-ntinsele ape
Să am un cer senin.
Nu-mi trebuie flamuri,
Nu voi sicriu bogat,
Ci-mi împlețiți un pat
Din tinere ramuri.

Și nime-n urma mea
Nu-mi plângă la creștet,
Doar toamna glas să dea
Frunzișului veșted.
Pe când cu zgomot cad
Izvoarele-ntr-una,
Alunece luna
Prin vârfuri lungi de brad.
Pătrunză talanga
Al serii rece vânt,
Deasupra-mi teiul sfânt
Să-și scuture creanga.

Cum n-oi mai fi pribeag
De-atunci înainte,
M-or troieni cu drag
Aduceri aminte.
Luceferi, ce răsar
Din umbra de cetini,
Fiindu-mi prieteni,
O să-mi zâmbească iar.
Va geme de patemi
Al mării aspru cânt...
Ci eu voi fi pământ
În singurătate-mi.

(1883, decembrie)

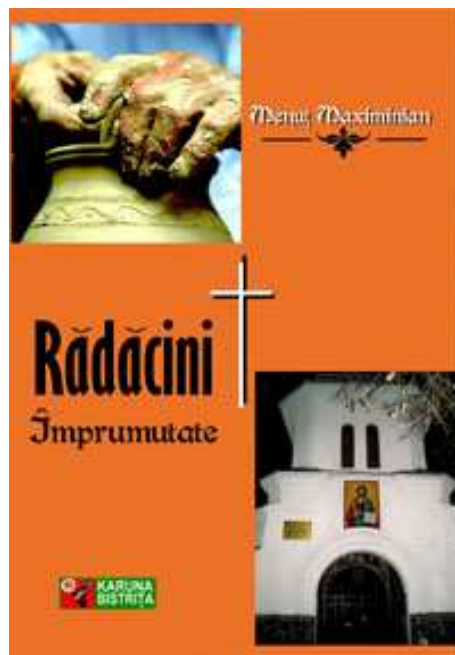
Melania CUC

Rădăcini împrumutate

Menuț Maximinian, Ed. Karuna, 2009

În volumul intitulat "Rădăcini împrumutate", care a văzut lumina tiparului în aceste zile, la Editura Karuna - Menuț Maximinian face un exercițiu de patriotism în sensul cel mai frumos al cuvântului. Într-o perioadă istorică în care, ca români în România, - celor mai mulți dintre noi ni se pare a fi desuet să ne erijăm în apărători ai românismului, preferând să pedalăm pe sloganurile unei globalizări mai mult sau mai puțin avantajoasă pentru ceea ce suntem, - Menuț Maximinian ne pune în fața unui fapt împlinit. Frust, la obiect, cu date istorice și nu doar, autorul ne arată o altă fațetă a monedei românismului pe care îl știm. Mai pregnant decât în toate celelalte cărți ale sale, în "Rădăcini împrumutate", scriitorul Menuț Maximinian se folosește de uneltele jurnalistului care este, dar și de cele ale etnologului, meserie pe care și-a ales-o și cu care iese la rampă, el fiind licențiat al Facultății de Litere, cu master în Etnologie. Seriozitatea muncii de cercetare pe terenul care, la prima vedere, nu îi oferă defel avantaj, (cercetarea fiind făcută în comunități cu marea majoritate a populației maghiarizată), puterea de discernământ în alegerea filonului de cunoaștere reală, alegerea dintre sute și mii de variante posibile a unui fragment de istorie cât mai apropiat de realitate, face ca volumul de față să întrunească preferințele mele, de cititor, într-un top adhoc alcătuit din volumele deja publicate de Menuț Maximinian până astăzi. Subiectul ales de autor este unul care nu doar azi, de-a lungul vremii chiar, a inflammat spiritele, a împărțit în două tabere beligerante chiar, istorici redevabili, politicieni puternici, oameni de rând.

Zona care ține, geografic vorbind, de ceea ce este cunoscut îndeobște sub numele de Secuime, de Bazinul Odorheiului Secuiesc, s-a aflat în ultimele decenii mai mult în atenția susținătorilor maghiarismului din România de după Trianon. Istoricii noștri, cei mai mulți, s-au mulțumit să observe fenomenul maghiarizării românilor din zona mai sus amintită, doar pe baza a ceea ce se mai află-n arhive. Colb de Istorie! O cercetare la fața locului părea pentru unii aproape imposibilă. În afară de modul literar clar, în care și-a scris lucrarea de față, M. Maximinian dă dovadă de talent jurnalistic

și de cunoaștere a unei LUMI care pentru mulți dintre noi este doar o pată de culoare pe harta României.

Cu nuanțe poetice brodată din loc în loc, cartea Rădăcini împrumutate este un fel de rugăciune pentru memoria unui popor lovit din toate părțile de hoarde, mai vechi sau mai noi, de cotoptori. Drama românului căruia străinul, pe care l-a primit în casa și la masa sa, străinul care, mai apoi devine stăpân pe identitatea românului, este redată cu date certe, cu exemplificări și cu date concrete. Biserica, în tot acest context, rămâne coloana vertebrală care reușește să adune în jurul axului său, să țină pe verticală cele câteva cuiburi de români care au mai rezistat, în timp, maghiarizării aparent implacabile.

Ciuvuri de istorii personale, altele de familie, sunt adunate cu mialgă și cunoaștere de profesionist, într-un puzzle care, pentru cei care au ochi ca sa vadă, constituie un document al diluării noastre, ca nație. Prin curajul unor intelectuali autentici, a unor clerici români sau chiar a destui oameni simpli, Limba Română încă mai respiră în susurul apelor, în șuierul vântului, în doinele noastre străvechi. Bazându-se și pe o bibliografie, la care și-au adus aportul de-a lungul anilor, nume de prestigiu național, - autorul volumului de față face o paralelă cu ceea ce el a întâlnit pe teren. Pornind de la crucile din străvechile cimitire din satele care azi, după nume, grai și port, ni se declară a fi formate din etnici maghiari, dar unde numele românești clare, sunt schijeșite în pietrele sau crucile de stejar ce țin loc de căpătâi d emormânt, Menuț Maximinian ne conduce într-o veritabilă odisee istorică, folosind repere antropogice și etnologice care nu pot fi măsluite de pseudosavanții în materie.

(continuare în pag. 20)

Dimitrie LUPU

Caii lui Siminică

Despre Siminică Dona pecadienii spun că a fost un om și jumătate. Măsura asta din urmă, jumătatea de pe deasupra faptului că a trăit ca un om de omenie, cum ar veni, că asta înțeleg ei când zic despre cineva că este *un om*, i se trage din aceea că nu-l răbda inima să știe undeva un cal frumos, *aparte* cum zicea el, supus chingei și zăbalei.

Așa a rămas vorba în Pecadia; că Siminică a trăit la peste nouăzeci de ani -vreme, nu glumă!-, în ăst timp unii au venit și alții au plecat din lume; dușii au zis una, poate tocmai cum s-or fi petrecut lucrurile la timpul lor, rămașii or mai fi pus câte ceva de la ei, siliți de uitare ori împinși de plăcerea de a se vedea priviți cu gura căscată, și ce a fost întâmplare de să-i numeri pașii ca mărgelile înșirate pe ață s-a amestecat cu înfloritura poveștii.

Fapt e că dragostea lui pentru caii *aparte*, sau mila, sau ce o fi fost nebunia aceea a lui, l-a făcut cunoscut drept hoț de cai până la Salonic, Odesa și Viena, și peste tot până unde putea călca el cu piciorul pământ uscat. Îl pândeau gospodarii și puterile pregătiți ca pentru dihanie dedată la carne de om, cu glonțul pe țeava puștii, dar Siminică avea șiretlicurile lui, nici o dată dezvăluite cuiva. Nici măcar nevستی-si, Zinca, un pai de femeie, că te și minunai cum de se luase cu coșcogea cruce de bărbat. Zincăi îi spunea doar așa, în trecere:

- Am primit semn, femeie.

Ea își pleca, întristată, ochii în pământ; știuse dintru început pe cine ia de bărbat, cum știa tot satul de *boala* lui și *semnele* cărora se supunea fără crâcnire. Nu-i rămânea decât să aștepte ziua și ora descoperite lui în vedenie, vis, șoaptă tainică sau ce o fi fost. Într-o dimineață se trezea singură în așternut, înțelegea că el plecase în chemările lui, aprindea candela și îngenunchea la icoana Preacuratei.

La început încercase să-l abată dintr-ale lui, cu tot felul de rugăminți. Dar Siminică îi răspundea mereu la fel, blând și hotărât totodată: „Asta nu se poate, Zinco. Semnu-i semn și-i neapărat nevoie să-l urmezi. Altfel cum m-oi înfățișa io bunului Dumnezeu, la cea judecată?” Și își urma *semnul*, lipsind uneori câte o săptămână, două, alteori câte o lună sau mai mult, când semnul venise de prea departe.

O dată a fost plecat un an încheiat, de ajunsese Zinca să-i pregătească parastasele. Dar revenea mereu, același, liniștit de parcă se întorcea din sat, de la câmp sau cel mult de la vreun târg de vite. Nici măcar nu întreba ce s-a mai întâmplat prin Pecadia în lipsa lui. Cât despre drumurile umblate și primejdiile trecute nu amintea deloc. Cel mult scăpa o vorbă ici și colo despre lucrurile văzute, însă de fiecare dată ca și cum ar fi auzit despre ele de la altcineva: „Cică în Cehia satele sunt ca niște orașe mici, cu drumuri pietruite, case de cărămidă sau piatră... Unele au și etaj.” Sau: „Spunea cineva mai an, la târg, că albanezii își fac gospodăriile în pereții munților, ca șoimii și vulturii. Sapă stânca din care apoi își fac case, pe locul netezit așa. Case joase, albe, împrejmuite cu ziduri albe-albe.”

Mulți încercaseră să afle ostrovul dintre smâncuri, unde lăsa el caii slobozi. Din bătrâni știau că un astfel de loc există, i se păstrase și numele - Cioroianu-, însă nimeni nu dibuise calea într-acolo. Când venea vorba despre asta și se găsea și Siminică prin preajmă, câte unul, mai ales la cârciumă, unde măcar pe jumătate vorbea rachiul din el, se încumeta:

- Tu tre' să-l știi, Siminică.

- De un' să-l știi?!

- Tot satu' zice că tu-l știi.

- Păi dacă ne-am lua după gura satului... Vezi mai bine la alde Susai, Pibală, Burduja... La ăștia de-au fost pescari și vânători din neam în neam, dacă te interesează așa mult.

Satul spunea și că Siminică se înțelegea cu toate dobitoacele pământului, că și câinii turbați se domoleau sub îndemnul lui, fiindcă le auzea sau le citea cumva gândurile și știa să le vorbească de la inimă la inimă. Unii mergeau la sigur, jurau că așa îl chemau caii cu dor de libertate, oricât de departe se aflau. Ilie Țendrea a spus în sat că bunicul lui ar fi povestit cândva, pe când el, Ilie, era încă băiețandru, o întâmplare din vremea când Siminică Dona abia se ridicase flăcău. Și Țendrea bătrânul fusese numai cu câțiva ani mai în vârstă decât Siminică, tocmai liberat din armată sau cam așa ceva, altfel n-ar fi avut voie la pușcă de vânătoare.

Cică într-o iarnă grea, parșivă tare, cu nămeți cât casa, când mlaștina înghețase bocnă, o haită de lupi se pripășise în împrejurimile ei și dădea iama prin sat, de le era frică pecadienilor să mai iasă din case și ziua în amiaza mare. Atunci Siminică a ieșit la jivine, cu mâinele goale, i-a certat cum știa el, mârâind, sâsâind, șuierând ca șerpilor, scrâșnind și plescând din buze, în vreme ce se apropia de lupi, cu pași mici și rari. Ilie a zis că bunicului său i s-a părut un fel de descântec, nu îndemn, ceartă sau rugăminte. Dar orice o fi fost, lupii au mârâit, și-au arătat colții, au urlat după firea lor, iar la urmă s-au lăsat alungați. Povestea pare cusută cu ață albă; la clacă unii mai scornesc istorii trăsnete, spre înviiorarea adunării.

(continuare în pag. 6)

Careva chiar ar fi întrebat: „Da' de ce n-a ieșit Siminică la ei înainte de-a băga lupii satul în boale?” „Pen' că fusese dus în una din călătoriile lui, zicea bunicu”, i-ar fi răspuns Ilie.

Însă între timp povestea a mai fost înflorită: cum că Siminică ar fi făcut atunci, pe loc, o înțelegere de pace cu haita; că vânătorii, porniți tocmai la ceasul acela să stârpească jivinele, l-ar fi petrecut din privire cum mergea el în fruntea haitei, ca un cioban care-și poartă oile; ba încă și că ar fi stat pe un nămete, cu lupii ciotcă în jur, sprijiniți câinește pe cozi, iar el, Siminică, le-ar fi cântat, jumătate strigătură, jumătate melodie, cântecul lui de hoț de cai, pe care-l știe acuma toată suflarea pecadiiei, că mereu îl cânta pe la nunți și botezuri, hramuri ori alte datini cu praznic, după ce a orbit și a ajuns cobzar. Dar până a nu se lipi de cobză, târziu încoace, nu-și amintește nimeni să-l fi auzit pe Siminică Dona cântând și el ca tot omul, la coasă, la curățatul pomilor, primăvara, la culesul viilor și tragerea vinului, ori măcar la chefurile cu lăutari, când te bușește cântecul și de-ai fi mut din naștere.

La început câte un viorist îl lua din milă la câte o cântare, să-și agonisească și el măcar hrana și încălțările, ținând hangul. Dar Siminică a prins repede duhul petrecerilor; cică era în stare să țină o jumătate de noapte nuntașii în picioare numai cu cobza și gherul lui dulce-amar, ca al cucului rămas fără pereche peste vară.

Dar asta se petrecea până a nu apuca un pahar-două mai mult; că atunci își amintea de vocea aceea jumătate strigătură-jumătate cântec, de care face vorbire înfloritura poveștii-, cobza își reducea glasul la numai două tonuri, sus-jos, sus-jos, cu tăceri mărunte cât clipirea între tot și ton, și odată izbucnea Siminică, crâncen pe de-o parte și amar pe de alta, de îți venea să dai cu căciula de pământ ori să chiui până se crapă cerul și te vede Dumnezeu: „Căpitane de județ, / de ce mă ții la coteț / pentr-un pui de mânăzuleț, / că nu l-am vândut la preț”.

Siminică Dona își arăta inima lui, nătângă, pâlpâind a nedumerire și obidă. Știa cu toții că nu spre vreun folos furase la tinerețea lui cai, numai caii mândri, cu foc în inimă, ci spre a-i lăsa liberi în ostrovul Cioroianu, să pască, să se înmulțească și să crească după voia lor și a bunului Dumnezeu. Așa venise el pe lume, bolnav la inimă și la minte de dragul cailor, și poate că orbirea încă nu-l liniștise, ci îl durea mai mult pentru bietecele dobitoace trase de necuratul spre soartă haină, decât pentru lipsa vederii. Oricum, ei credeau că de acolo venea ciuda și jalea care te secau la suflet, în clipele acelea.

L-au tot luat jandarmii și l-au închis câte puțin, când dispărea vreun cal din județ -că îl știa toți, și poterași și chestori și judecători-, dar când scăpa din pușcărie primul lui drum era la Cioroianu, la *caili aparte*, și abia apoi la Zinca lui.

- Ai furat cutare cal, Siminică?
- Io?! Să-mi plesnească ochi', dacă știu ceva de el, dom' chestor!

Și o ținea pe-a lui, nu și nu, până i se dovedea de-a fir-a-păr că el era făptașul. Atunci se înmuia ca fuiorul de cânepă tocmai scos din cazan, își lăsa bărbia în piept și îngâna cu milă:

- L-am dat în grija Domnului; că nu era făcut spre povară.

Se cutremurau și ei de sminteala inimii lui; calul îl treceau la pierderi, că nimeni nu mai văzuse vreodată vreun cal încăput pe mâna lui, iar pe el - la *dușii cu sorcova*, să ieie pedeapsă blândă; că în rest era om vrednic și liniștit.

Așa sau cam așa, se petreceau lucrurile până a nu pune mâna comuniștii pe putere. Că mai apoi, un milițian înfoiat în grad s-a lăudat că i-a bătut zeci de scobitori sub unghii, i-a smuls părul de pe cap smoc cu smoc și alte o mulțime de grozăvii a trebuit să-i facă până i-a venit de hac. Dar Siminică Dona clătina din cap a milă și zâmbea depărtat de câte ori auzea de înfrângerea sa: "Păi nu m-ar fi bătut Dumnezeu, dacă mă lepădam de ascultarea pe care El mi-a dat-o?"

Fapt e că noile autorități au împrumutat sau au cumpărat o barcă lată care plutea pe strat de aer, au cutreierat mlaștina, apoi au zis că au dat peste caii lui Siminică, dar, fiindcă nu-i puteau scoate dintre smâncuri, i-au împușcat pe toți, să se aleagă măcar cu pieile lor. Dar pecadienii n-au văzut nici zare de piele de cal, ci numai mânia mlaștinii, stârnită din senin, cu clocote, borboroseli și fum greu ca de pucioasă, cât au ținut căutările lor; semn limpede pentru oricine: cu barcă pe aer ori fără, caii aparte erau ai ei și nu avea de gând să-i dea nimănui ori să îngăduie cuiva să le pricinuiască vreun rău.

O bătrână de-alde Costan, Lisaveta pe nume, chiar i-ar fi căinat: „Săraci' de ei, nici o minciună acătări' nu știu încropi!” Iar faptul că ei au declarat-o *dușman al poporului* și au strămutat-o în Bărăgan, cu toți ai casei sale, dovedește că Lisaveta dăduse glas celor ce pecadienii gândeau în ascuns.

Siminică a venit târziu din pușcărie, la peste șazeci de ani -și n-avea nici patruzeci împliniți când îl luaseră-, îndoit din spate ca o cârjă, chel și zbârcit, și orb, cum se tot jurase să-l pedepsească Dumnezeu, pentru că mințea cu bună știință, ori să-l mântuie, poate, pentru că dăduse libertate atâtor cai frumoși. A priceput repede că viața românului nimerise pe un fâgaș strâmb și s-a încuiat în muțenia lui, că, oricum, niciodată nu vorbise prea mult. Împletea coșuri din papură sau nuietele, în bătătură; învățase să lucreze și mături, bidinele și pensule, iar sătenii le luau pe mai nimic, ouă, făină, fasole, grâu... nu pentru că n-ar fi știut să și le facă și singuri, ci fiindcă așa îi îndemna pe ei inima. Asta până într-o zi, când Siminică a atins cu palma o cobză.

(continuare în pag. 7)

Treceau alde Mardale de la un botez și s-au oprit la fântâna din răscrucea drumurilor, să se răcorească, și cum bătrânul orb se nimerise și el acolo, cu găleata goală, unul dintre frați i-a dat să-i țină cobza, o clipă, până scoate el apă. Cooșă mare și gâtul sucit al cobzei, de parcă și ea fusese uitată spânzurată hain la bara carcerii, i-au plăcut. Semăna cu el, gheboasă și strâmbă de-un capăt, subțire numai cât să n-o destrame vântul, și gata să scuipe înjurături și blesteme, să zică de dragoste lină ori focoasă sau să geamă toată obida lumii, după cum simțea sufletul celui care o atingea. Iar la băutura, când inima apuca frâiele voinței, cobza vibra în strânsoare, murmura, striga, scâncea sau urla la lună, după cum treceau valuri-valuri încrâncenările, duișiiile ori disperările prin el, de parcă era crescută direct din carnea lui.

Lumea se sucise cu josul în sus și dragostea lui pentru caii deosebiți era condamnată ca o tâlhărie sau omor, fără înțelegerea pe care Dumnezeu o pune în oamenii așezați în rândul omeniei față de rătăcirile celui venit să fie, să se poarte și să facă lucrurile după un dat aparte, numai al lui. Și cântecul acela, Cântecul lui Siminică, tocmai asta încerca să lămurească: „Dă-mi drumu' până la prânz/ și-ți aduc în loc alt mânăz,/ dă-mi drumu' pân' la chindie/ și-ți aduc o herghelie!...” Era datul lui și a celor ca el, un har care te arăta nerod și stângaci într-ale lumii: de a iubi făpturile fără grai, ca în cazul lui, ori întâmplările deosebite sau numai scornite de închipuire; de a le înțelege rostul pentru care le-a lăsat Dumnezeu, la Care și trebuiau să se întoarcă așa, diferite de cele multe, și libere. Un mânăz oarecare sau chiar o herghelie nu înseamnă nimic pe lângă oricare dintre cei aleși, *mama cailor și tatăl armăsarilor*, cum îi numea, ocolit, cântecul. Și la fel este cu toate celelalte deosebite: om, pasăre, piatră, poveste, copac... și oricâte or mai fi ele aparte pe lume; cum și zice Domnul: „Mi-am pus cutare om sau cutare lucru deoparte.”

Pecadienii mai spun că Siminică și-a mai încercat o dată puterile, la bătrânețe adânci. Așa a ieșit vorba când a dispărut. Se zice că l-ar fi văzut careva purtat noaptea de mână de o nepoată sau strănepoată, fără bastonul alb, ci numai cu cobza de gât și traista pe umăr. L-au căutat și în gaură de șarpe, să nu -Doamne ferește!- să i se fi întâmplat alte alea: chemare drăcească a Aiei, bațjocură de iele, îmbiere de rătăcit între lumi ori călărire de năpârstoc, că tot fusese el mort după caii neasemenea, la tinerețele lui.

L-a căutat și miliția de la județ, care nu-l avusese niciodată la inimă. A scotocit casă cu casă și coclaur cu coclaur, ba până și mlaștina au răscolito, dar n-au dat de nici o urmă; că dintre săteni nu lipsea nici unul, fie bărbat, femeie sau copil, să adeverească vorba cu dusul, noaptea, de mână.

Unii mai cred și acum că fata aceea, dacă o fi fost de-adevăratalea - că nimeni nu mai știe cine a scos vorba asta-, era un copil din altă țară,

poate chiar de peste munți și mări, care avea menirea lui Siminică Dona, dar încă nu se putea descurca singură. Alții zic că l-a luat Dumnezeu la El, îndată ce a murit, în trup, ca pe Preacurata. Unii au rămas convinși că tot miliția l-a ridicat, noaptea, ca la începuturile puterii comuniste, iar apoi l-ar fi căutat, prea cu surle și trâmbețe, numai de ochii lumii. Numai Lale Obadă, dacă-l întrebi, râde în felul acela de nu-i vezi nicăieri râsul, ci numai îi simți usturimea:

- Păi l-a căutat cineva la Cioroianu, măi tată?! Io cred că acolo paște și Rândunel a' lu' Pălălae, păzit de oasele albe a' lu' Siminică Dona. Da' poate fi și altfel. Poate fi oricum, cu țacnitu' ăla.

Iar de ostrovul Cioroianu, dacă-l întrebi de o fi existând ori ba, zice că asta-i altă poveste.

Desen de Elena-Liliana Fluture

Virgil COSTIUC

Cuplu în rotații

a fost la război
 unul anume
 nu știu dacă a fost un erou sau anonim
 nu sunt fotografii
 nici oameni care să-și mai amintească
 nu a pus întrebări
 când i s-a dat din rassel ultima pușcă
 trebuia să fie doar primul
 o căra ca pe-o coasă
 o ascuțea pe roata de căruță
 ori îi înfunda țeava cu pământ
 suna metalic
 a bici și înjurătură
 înfășa fierul ca pe-o păpușa
 o alinta legănând-o
 îi dădea bună-dimineața
 o învăța să vorbească
 nu știu ce s-a pierdut
 dar tocmai astăzi
 pe soclul din ebonită
 pasărea dă semne de viață
 îi fac semne cu o pușcă din lemn
 când
 gleznelor-i sunt anchilozate

Saga

trebuie să văd chiloți de femeie
 spre nord
 obturează un sân,
monte Veneris
 mă oprea apa
 un munte,
 urechelnița
i pak
 am găsit cartea
 nu am cheia tipăriturilor de scoică
 colțuri de metal stalactite
 bat în ea o țigară
 filtrul e o altă tipăritură
 iarăși la drum
 tutun în plămâni
 cheia e o limbă forjată
 omenește e un șarpe; linge văzduhul
 un adevăr nu se îndoaie într-o limbă
 omenească
i pak
 nu vreau să spun adevărul

prin palmele mele trec mii de ace
 orbii trag o targă
 primul ori ultimul
 deschizând cartea îți trebuie scule
 pistol
 câine
 ori conștiința unui concasor

Suntem niște oameni

a murit calul
 cine va duce ulcelele și vinul
 a murit stăpânul
 cine va mai da cu biciul
 a murit câinele
 cine mai apără frica și frigul
 cine se mai rostogolește
 împreună cu saliva transpirată pe buze
 la rând vin păsările cu ochii roșii
 plâng scândurile din gard
 aerul de pe casă
 ce nu făceau
 și atunci au spus
 vrem alt stăpân care trebuie să ne bată
 să ne înfometeze nu trebuie să fim îngrijorați
 așa a plecat dimineața
 hartă de sperma ejaculată la est
 urmașul omului este Dostoievski
 pe de-a întregul
 osul drept fluieră o doină
 sunați și vă sărutăm într-o mulțime de vietăți
 ascultă
 sună o fanfară degeaba tâmpitule
 și-o auzi drept poezie

O trecere spre creștinism (lui S.V.)

mi-am băgat țigara în mână
 în capelă se cânta la nicovală
 lume
 lume în pomul de sărbători
 un mort în capelă
 în capelă o țigară fumegă a Dunăre
 gura plină de ceară
 ghirlanda fumului bate în plămâni
 agățată de duminică noduri și noduri de
 oameni pe sârmă
 pălării maro blochează mortul din capelă
 să nu fumez spune un baston înclinat
 s-a culcat afară cu spațiul
 planeta se închină și ea în jurul axei
 prin geamul drapat cu fier beton
 mici copii se bat cu zăpadă
 un bulgăre trece prin geam
 nu știu dacă el m-a lovit
 sau
 din jumătatea de sicriu
 omul de Zăpadă.

Elena-Liliana FLUTURE

Școala Gimnazială nr. 41 "Grigorie Teologul" 30 de ani de la înființare

25 ianuarie 2010 apare timid printre fulgii de zăpadă care nu mai conțin de zile în șir. Galațiul are acum mantie regală, călduroasă și strălucitoare, păcat că nu ne oprim din treburi să ne bucurăm de frumusețile trimise de Dumnezeu pe pământ.

Sfântul Grigorie Teologul aduce cu el puțin soare și multă bucurie în inimile dascălilor și școlărilor de la Școala Gimnazială nr. 41 "Grigorie Teologul" din Galați la sărbătorirea a 30 de ani de la înființare (1980 – 2010).

Și cum totul începe cu Dumnezeu, părintele paroh Postolache George alături de un sobor de 4 preoți aduce slavă și mulțumire celui de Sus, sfințind sălile de clasă și sufletele actualilor elevi și dascăli, ale foștilor elevi și dascăli prezenți la sărbătoare, neutând nici pe cei trecuți în lumea de dincolo.

După 30 de ani de la înființare, tinerețea e triumfătoare iar rezultatele muncii dascălilor se văd acum prin copiii de ieri, adulții de azi, realizați profesional, care își aduc în școală urmașii.

Absolvenții au în dascălii lor modele de urmat, unii dintre aceștia îmbrățișând chiar cariera didactică. După ani de zbor în toate direcțiile și colțurile țării, chiar și pe meleaguri străine, elevii școlii se întorc la locul copilăriei lor, al adolescenței lor, pentru o CLIPĂ.

Prin mâinile dascălilor de aici au trecut cei care acum sunt medici, economiști, absolvenți ai academiei de poliție, ingineri, preoți, jurnaliști.

La moment de bilanț prof. Elena Diaconu, directorul actual al școlii, e înconjurată de colegi, părinți și elevi care privesc cu inima deschisă și cu bucurie, realizările, reușitele și visele împlinite.

Cadrul didactic are în mâini copilul pe care părinții încrezători și dornici de mari reușite îl încredințează.

Aluat fraged și ușor de modelat, copilul se formează cu greu, dar sigur, la căldura mâinii dascălului.

Corul școlii a încântat auditoriul cu vocile cristaline și pure. Iar în final au cântat "La mulți ani" profesorilor, părinților și celei care până acum a fost al doilea lor cămin: Școala Gimnazială nr. 41 "Grigorie Teologul". **LA MULȚI ANI ȘI VIAȚĂ LUNGĂ!**

**Neculai I. STAIKU -
BUCIUMENI**

OMAGIU LICEULUI „MĂNĂSTIREA DEALU”

Între anii 1940 - 1950, mi s-a vorbit, emoționant, despre celebrul Liceu Militar de la „Mănăstirea Dealu”, înființat în anul 1912 de către marele om politic „ardent-filoromân” Nicolae Filipescu. De fapt, Colegiul Militar „Nicolae Filipescu”, care a funcționat la Predeal între anii 1940-1948, este aceeași instituție de grad secundar cu cea care - de la înființarea sa și până la teribilul cutremur din anul 1940 - a funcționat la Mănăstirea Dealu. Abia în ianuarie 1929, imediat după împlinirea a 10 ani de la realizarea „României Mari”, pentru care Nicolae Filipescu a militat îndelungă vreme, școala nouă din preajma străvechei cetăți de scaun Târgoviștea Basarabilor a primit numele întemeietorului ei, devenind Liceul Militar „Nicolae Filipescu”.

„Acestui liceu - cunoscut în epocă foarte bine și-n mari centre de cultură din vestul european - generalul de brigadă în retragere Neculai Staicu-Buciumeni i-a închinat volumul Colegiul Militar „Nicolae Filipescu”. În ceea ce mă privește, nu pot să nu recunosc că formarea mea de compozitor o datorez muzicienilor de eternitate Liviu Rusu, Mihai Jora, Teodor Rogalski și, nu în ultimul rând, dirijorului, compozitorului și întemeietorului școlii moderne de dirijat din secolul al XX-lea - l-am numit pe nemuritorul Dumitru D. Botez, care a fost un vestit magister al Colegiului Militar „Nicolae Filipescu”.

În postfața cărții sale s-au consemnat:

„Cu ocazia lansării uneia din cărțile sale la Galați, generalul în retragere Neculai Staicu-Buciumeni a mărturisit că în viață - pășită de mult peste opt decenii - a iubit cu totală dăruire satul natal, Liceul Militar „Nicolae Filipescu” de la Mănăstirea Dealu - care l-a pregătit pentru viață - și Patria - pentru care a participat la al doilea război mondial, pe care a slujit-o cu devotament, fără să facă vreun compromis, chiar dacă această atitudine i-a creat și necazuri, nu numai bucurii și împliniri.

Cartea Colegiului Militar „Nicolae Filipescu” este a noua lucrare închinată vetrei sale spirituale - cum îi place să numească ctitoria marelui român Nicolae Filipescu. Cu siguranță, este și ultima - deoarece, până în 2012, când elevii strălucitei școli de la Dealu ar putea comemora un secol de la apariția Cuibului de Șoimi din jurul Mănăstirii din Deal, înălțată de cucernicia Radu lui Vodă, unde doarme somnul de veci capul lui Mihai Viteazul, prim întregitor de neam, mai sunt patru ani (2 ani, n.n.), care vor fi tot mai greu de parcurs, atât datorită bătrâneții, cât și condițiilor tot mai grele pentru viață, deoarece, după 40 de ani de muncă la stat, cu înalte studii superioare, guvernantații de ieri și de azi, pretinzând că nu sunt bani, îi asigură doar o pensie de subzistență, veniturile mergând pe lefuri mari aleșilor țării, pentru mașini luxoase, cabinete de vis, avantaje cu duiumul, iar din ce rămâne, se umflă conturile celor dornici de îmbogățire”.

Volumul este scris cu o foarte bună cunoaștere a limbii române, de un general cu o cultură vastă și de un patriotism vibrant. Ni se prezintă - în cele peste 300 pagini - activitatea Colegiului și a unor distinși elevi care, cu toții, au contribuit, după absolvire, la acel enescian „mers spre mai bine” al României Mari.

Mai întâlnim portretele minunate ale lui Petre Pandrea, Nicolae Filipescu și ale altor „oameni între oameni”, precum și descrierea unor perioade senine, dar și altele tragice din istoria Colegiului, încât putem spune că răscolitoarea carte a generalului erou ar putea avea ca motto cuvintele sculptorului-poet Pavel Mercescu: „românul este ca nicovala ce rabdă / până cad cozile ciocanelor...”
Doru POPOVICI

Desen de Elena-Liliana Fluture

Basarabia din noi (III)

Declaraarea limbii române ca idiom oficial în Republica Moldova provoacă noi controverse în interiorul coaliției de guvernare de la Chișinău, scrie Deutsche Welle. O dezbatere cu implicații politice și sociale profunde animă spiritele guvernanților de peste Prut. Povestea are rădăcini adânci. În perioada regimului comunist al lui Vladimir Voronin, Chișinăul a făcut tot ce i-a stat în putere pentru a ridica ziduri între vocabularul moldovenesc și cel românesc. Stimularea sentimentelor rusofone și încercarea de a nuanța statalitatea Moldovei prin impunerea artificială a unor diferențe lingvistice motivau deplin demersul administrației comuniste. La mijlocul anului trecut, victoria electorală a coaliției democratice de la Chișinău dădea primele semnale de normalizare politică. După mulți ani, liderii moldoveni declarau că vorbesc limba română și că nimeni nu poate anula legătura istorică dintre România și republica de peste Prut. Constituționalizarea idiomului românesc ca limbă de stat provoacă însă primele tensiuni majore în interiorul coaliției aflate la putere. Diferendul e cu atât mai ciudat cu cât însăși Declarația de Independență a Moldovei din 1991 stipulează clar că "limba oficială este limba română". Douăzeci de ani mai târziu, problemă rămâne una extrem de sensibilă. "Președintele interimar al Republicii Moldova, Mihai Ghimpu, a propus ca limba română să fie declarată prin Constituție limbă de stat. Premierul Vlad Filat, un alt lider al Alianței pentru Integrare Europeană, sprijină inițiativa de oficializare a limbii române în Republica Moldova. De partea cealaltă, liderul PDM, ex-comunistul Marian Lupu, insistă ca 'limba moldovenească' să rămână limbă oficială în Republica Moldova, dar propune o variantă de compromis: 'Eu cred că o variantă prielnică ar fi următoarea: Menținem „limba moldovenească” în Constituție, dar scriem în paranteze că ea este identică cu limba română”, scrie Deutsche Welle (citată în „Evenimentul zilei”, ediția on line). În aceeași ediție electronică (ambele citări sunt din a treia săptămână a lunii ianuarie 2010) găsim și următoarele:

Mihai Ghimpu, președintele interimar al Republicii Moldova, s-a pronunțat ferm pentru reluarea negocierilor cu Transnistria și îndeplinirea angajamentelor asumate la summitul OSCE din 1999, privind retragerea completă a forțelor militare ruse.

Mihai Ghimpu a făcut această declarație, citat de Jurnal de Chișinău, în ediția on line, cu prilejul unei întrevederi cu reprezentanții Grupului pentru Republica Moldova al Adunării Parlamentare a OSCE, care se află la Chișinău într-o vizită de documentare privind situația politică, economică și socială din țară.

"Democratizarea și demilitarizarea regiunii transnistrene constituie premisele necesare și indispensabile în vederea soluționării definitive a conflictului și dorim o implicare mai activă a partenerilor noștri externi pentru atingerea acestui scop", a declarat Ghimpu. El i-a informat pe oficialii OSCE despre necesitatea implementării reformei constituționale în Republica Moldova în vederea depășirii crizei alegerii președintelui și a realizării parcursului de integrare europeană a țării..." Pe portalul Hotnews aflăm că dincolo de podurile de flori și de cărți, se vor construi (nu numai simbolic!) și poduri reale (la Ungheni dar și la Leova, după cum se anunță în altă știre):

Republica Moldova: Sârma ghimpată de la frontiera cu România va fi topită și va fi construit un pod peste Prut. Sârma ghimpată de la granița dintre Republica Moldova și România va fi topită, iar din metalul obținut va fi construit un pod între cele două țări, a declarat joi ministrul moldovean al Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, Anatol Salaru, citat de Jurnal.md. Autoritățile locale din raionul Ungheni dezbăt joi (n.n. 21 ianuarie) planul concret de acțiuni pentru înlăturarea sârmei ghimpate de la frontiera cu România. Primari ai localităților de pe malul Prutului, consilieri ai Consiliului raional Ungheni, precum și reprezentanți ai Procuraturii, Politiei, Serviciului de grăniceri, Asociațiilor vânătorilor și pescarilor și ai altor servicii și organizații locale vor decide modalitățile prin care va fi pusă în aplicare această măsură, decisă de guvernul Filat în luna decembrie.(...) Vlad Filat consideră ca păstrarea gardului de sârma ghimpată la frontiera cu o „țară prietenă”, în secolul 21, când granițele întregii Europe sunt transparente și oamenii pot circula liber, ar reprezenta „o rușine”. Cu doi ani în urmă, membrii Consiliului raional Ungheni au elaborat un proiect de modernizare a sistemului de supraveghere la graniță și renunțarea la sârma ghimpată, care a fost aprobat de autoritățile din România, dar refuzat de fosta guvernare comunistă de la Chișinău.”

Iată un portret dedicat lui Sberea Chiril, realizat de către **RADU MOȚOC.**

SBEREA CHRIL
(1893 - 1973)

După mai bine de 90 de ani de la înfăptuirea idealului național, România Mare, Unirea Basarabiei cu țara-mamă face parte din evenimentele istorice cele mai interesante ale poporului român.

Un martor, chiar participant activ al acestui mare eveniment, este și basarabeanul **SBEREA CHRIL.**

(continuare în pag. 12)

Aceste însemnări se doresc o completare a efortului depus de **Iurie Colesnic** de a aduna mărturiile referitoare la personalitățile care au marcat viața culturală și politică a Basarabiei.

Sberea Chiril se trage dintr-o veche familie de răzeși moldoveni din sudul Basarabiei. Tatăl lui, Stelian Ioan Sberea, născut la 1860, a fost preot în satul Colibași, jud.Cahul, căsătorit în 1891 cu Ana Dimitrieva Iambulov, din Bolgrad. Preotul Stelian Sberea moștenise de la părinții săi o frumoasă proprietate de pământ arabil în zona Colibași, la locul numit Vadul lui Isac. Sunt documente care atestă încă din 1889 (1), faptul că această moșie era arendată de Stelian Sberea până în anul 1910, când decedează (2). După această dată moșia a fost cultivată sub îngrijirea Anei D.Sberea până în anul 1912, când se îmbolnăvește și este nevoită să o arendeze, la rândul ei, preotului Sofroneanu din Colibași ca procurator. Documentele indică valoarea de arendare la acea perioadă de 7 ruble/disetina, iar prețul de vânzare era de 65 ruble/disetina.(3,4). Soția preotului, mama lui Chiril, supraviețuiește încă 5 ani de la moartea soțului, decedând și ea în anul 1915, la 20 septembrie, în vârstă de numai 41 ani, după o căsnicie de 24 ani (5).

Din această căsnicie se va naște, la 14 ianuarie 1893, singurul fiu, cu numele de **Chiril Sberea**. Studiile primare Chiril și le face la școala eparhială din satul Colibași, urmează gimnaziul „Împăratul Alexandru III” din Bolgrad și obține diploma de absolvire în anul 1913. Notele cele mai mari le primește la limba latină, religie și istorie (6).

În perioada 1913-1914 urmează cursurile Școlii de Agricultură din Petrograd (7) în dorința familiei de a deveni un specialist în exploatarea terenului agricol. Intervine mobilizarea de război și este obligat să se înroleze în armata țaristă, efectuând ca subofițer războiul până la începutul anului 1917, când izbucnește revoluția. În acea perioadă România nu fusese înfrântă de germani, dar era înconjurată acum din toate părțile de dușmani. Revoluția și defectiunea rusească aruncase și mai mult România la picioarele adversarului. La 18 februarie 1917, în palatul Știrbei de la Buftea începeau tratativele între Averescu și Mackensen, ca la 5 martie 1917 să se semneze pacea preliminară.

Răpită printr-un act de silnicie, străină ca compoziție etnografică, ca suflet și ca trecut istoric, provincia dintre Prut și Nistru, împarte din 1812 soarta provinciilor neruse din imperiul rus. Cu o populație de 129 mil.de locuitori, Rusia, conform statisticilor oficiale din 1897, numără numai 43.3% ruși; restul erau 107 popoare care vorbeau 147 de limbi și dialecte (8). După 1812, autoritățile rusești și-au stabilit ca obiectiv pe termen lung integrarea provinciei în structura administrativă generală a imperiului.

Perioada de „autonomie”, când au fost păstrate instituțiile și legile moldovene, a luat sfârșit în 1828. Această administrație de după 1828, bazată pe modele rusești, nu a luat în seamă tradițiile autohtone. Rezistența românească față de dominația rusească a fost sporadică și ineficientă.

Pe măsură ce se consolida stăpânirea rusească, proprietatea pământurilor se destrăma și acestea erau oferite străinilor care erau înnoșiți. Astfel, în 1911, din 468 de familii nobiliare din Basarabia, doar 138 mai erau românești (9).

Anexarea Basarabiei a afectat profund și compoziția populației. Potrivit recensământului din 1817, 86% din locuitori erau români, iar în 1897 numai 56% erau români, 18,9% erau ucraineni și ruși, iar 11,7% evrei (10).

Timp de un secol, Biserica din Basarabia a fost supusă unei neîncetate centralizări și rusificări, care a dominat și politica în domeniul învățământului și culturii. În mijlocul anilor 1860 în Basarabia funcționau în parohiile rurale circa 400 școli, cu 7000 elevi, dar în 1880 mai rămăseseră doar 23 de școli; principala cauză a fost, se pare, insistența autorităților bisericești ca predarea să se facă în limba rusă, în condițiile în care nici preoții și nici elevii nu știau rusește (11).

În aceste condiții era firesc ca literatura română din provincie să stagneze. La început, intelectualii din Basarabia mențineau contacte regulate cu Iașul și Bucureștiul.

Trebuie să amintim câteva personalități basarabene din acea perioadă: **Alexandru Hașdeu** (1811-1872), un spirit enciclopedic; **Constantin Stamate** (1786-1869), poet și traducător; **Teodor Vârnav** (1801-1860), care a scris o „încântătoare autobiografie” „Istoria vieții mele” etc. (12).

O mișcare politică națională românească nu a existat în această provincie înainte de 1905, când Moderării conduși de către **Pavel Dicescu**, mare moșier, doctor în filosofie de la Universitatea din Heidelberg, au înființat „**Societatea pentru Cultură Națională**” Aceștia au pledat pentru introducerea limbii române ca limbă de predare în Învățământ (13).

În 1906 apare revista „**Basarabia**” sub conducerea lui **Constantin Stere** (n.b.1) care revine la Chișinău pentru a sprijini mișcarea reformatoare împotriva țarismului. Organizarea editării la Chișinău a primului ziar în limba română a impus lui **C.Stere** procurarea unei tipografii cu litere chirilice și care edita numai titlul cu litere latine.

În mijlocul haosului din Rusia anului 1917 și a războiului mondial, procesul despărțirii popoarelor subjugate de Rusia s-a desfășurat firesc și destul de rapid. Finlanda se eliberează în aprilie 1918, Estonia la 28 noiembrie 1917 își manifestă suveranitatea, Lituania ocupată de Germania își pronunță independența la 18 martie 1917, Belorusia, de asemenea, își proclamă independența la 17 decembrie 1917,

(continuare în pag. 13)

Ucraina la 17 noiembrie 1917 se proclamă Republică Autonomă izolând Basarabia de Rusia țaristă. Același proces de eliberare o parcurg și alte popoare din componența Rusiei; tătarii din Crimeea, armenii, georgienii, azerbaidjenii etc.

Dacă un popor ca Belorușii (rușii albi), legat prin tradiție istorică cu rușii, înrudit cu ei prin limbă, își reclamă dreptul la o viață liberă, putea oare poporul român din Basarabia, cu însușiri etnice și o cultură atât de deosebită, să rămână nepăsătoare față de aceste evenimente din Rusia?

Poporul românesc din Basarabia și-a păstrat în sufletul său comoara neprețuită de obiceiuri și datini vechi, de amintiri istorice, și-a păstrat limba, obârșia, și-a păstrat instinctul de rasă, el întotdeauna s-a simțit străin în mediul rusesc, ne spune un basarabean cultivat cum este **Ștefan Ciobanu** (14) (n.b.2).

Moldovenii, care au fost mobilizați în proporție de 12 % din întreaga populație, s-au întors acasă cu alte mentalități și alte sentimente după război, văzând descompunerea armatei, răscoale militare, greve și revolte agrare, mitinguri.

Cu mult înainte de primul război mondial, nucleul luptei pentru ideea națională l-a constituit cei ce s-au adunat în jurul lui **Em.Gavriliță** și au format "**Grupul Național Democrat Moldovenesc**" (1905) (15). Acest grup se va transforma ulterior în Partidul Național Moldovenesc avându-i în frunte pe **Pan Halippa** (n.b.3), **Ion Pelivan** (n.b.4).

La 14 ianuarie 1907 apare „**Moldoveanu**” (până la 15 oct. 1908), gazetă în limba română, iar la 22 aprilie 1907 "**Viața Basarabiei**", prima gazetă cu litere latine sub conducerea lui **A.Nour**. Revista „Viața Românească”, fondată la Iași, tot de **C.Stere**, împreună cu **G.Ibrăileanu**, avea încă din 1906 o rubrică specială "Scrisori din Basarabia", alături de cele din Bucovina.

Din luna iulie 1913 la Chișinău apare timp de 4 ani revista literară bilunară „**Cuvânt Moldovenesc**” condusă de **N.N.Alexandri** (n.b.5). Redacția acestei reviste este preluată în 1914 de către S.G.Mutafa, care publică pentru prima dată poezia lui **Alexei Mateevici** „**Limba noastră**”.

În data de 5 martie 1917 sosește la Chișinău o telegramă oficială de la Petrograd, prin care se anunță că Basarabia nu mai este sub imperiu și faptul că de acum înainte se poate bucura de libertate. Reacția apare abia la 10 martie când se improvizează și la Chișinău prima manifestare de stradă, cu steaguri roșii, muzică, nelipsita Marseilieză, discursuri. Manifestau soldați, funcționari, dar și autoritățile guberniei.(16).

Cei peste 300.000 de soldați și ofițeri moldoveni aflați sub arme la acea dată alcătuiau majoritatea populației active a românilor din Basarabia. În Chișinău, la 22 martie 1917, se constituie Sovietul soldaților și ofițerilor. Cum trupele cele mai numeroase care conțineau elemente moldovenești erau la Odesa, Statul major al ținutului militar Odesa al teatrului de acțiune militară, la data de 24 martie 1917, adresează un ordin

cu nr. 2684, sublocotenentului **Sbarea Chiril**, de numire în regimentul de infanterie român nr.48 al orașului Odesa, cu obligația de a se deplasa imediat la primirea acestui ordin. Semnează Comandantul Statului major și Șeful Operațiunilor Militare (17).

Dacă asupra altor revendicări politice, agrare, administrative, din justiție ori armată, existau soluții diferite, asupra necesității școlilor moldovenești nu exista nici o divergență, toate forțele erau de acord.

Note:

1. Documentul nr. 1228 din 17 august 1889.
2. Actul de deces nr. 29 din 1910
3. Documentul nr. 84 al Comisiei Județene de Expropriere și Împroprietărire Cahul, din 5 martie 1921.
4. Documentul nr.5652 din 5 martie 1916.
5. Actul de deces nr. 342 din 1915.
6. Certificat de absolvire al gimnaziului "Împăratul Alexandru III" din Bolgrad cu nr. 544 din 17 mai 1914.
7. Document eliberat de Comitetul Cursurilor de Agricultură din Petrograd cu nr.7148/27/1925.
8. **Petre Cazacu**, *Moldova dintre Prut și Nistru*, Chișinău, 1992, pag. 35.
9. **Keith Hitchins**, *România 1866-1947*, București, Ediția II, 1998, pag 242.
10. **Keith Hitchins**, *România 1866-1947*, București, Ediția II, 1998, pag. 243.
11. **Keith Hitchins**, *România 1866-1947*, București, Ediția II, 1998, pag.247.
12. **Gh. Bevizconi**, *Profiluri de ieri și de azi*, Chișinău, 1992, pag. 137,141, 147.
13. **Petre Cazacu**, *Moldova dintre Prut și Nistru*, Chișinău, 1993, pag.212.
14. **Ștefan Ciobanu**, *Unirea Basarabiei*, Chișinău, 1993, pag. 32
15. **Alexandru Bobeică**, *Sfatul Țării*, Chișinău, 1993, pag. 8..
16. **Petre Cazacu**, *Moldova dintre Prut și Nistru*, Chișinău, 1993, pag.237.
17. **Ștefan Holban**, *Evenimentele premergătoare congresului ostașilor moldoveni 1917*, Memorii, Patrimoniu nr. 1, Chișinău, 1991, pag. 9.

(va urma)

Virgil DIACONU

(Din volumul "Destinul poeziei moderne",
Ed. Brumar, Timișoara, 2007)

2. Gândirea tricefală și funcțiile ei...

În ansamblul ei, gândirea are trei dimensiuni: o dimensiune *rațională*, una *speculativă* (filozofică și religioasă) și alta *artistică*. Însă în fiecare dintre noi dimensiunile sunt dezvoltate inegal, așa încât una dintre ele deține (în anumite acte, desigur) controlul, subordonându-și-le pe celelalte. Ea este dimensiunea *lider*, „partea superioară a gândirii” (Plutarh); este daimonul. Cum fiecare dimensiune poate deține, așadar, postura de lider, putem să vorbim despre trei forme sau tipuri de gândire: *gândirea rațională* (comună), *gândirea speculativă* și *gândirea artistică*.

Fiecare formă sau tip de gândire are trei funcții generale: funcția *receptoare-cunoscătoare*, funcția de *comunicare* (receptoare și emitentă de mesaje) și funcția *creatoare*.

Cu privire la funcția creatoare, la *creativitate*, care face obiectul cercetării noastre, vom înțelege că ea aparține gândirii în genere și, în mod implicit, fiecărui tip de gândire în parte. Astfel, există o *creativitate a gândirii raționale*, o *creativitate a gândirii speculative* și, în fine, o *creativitate a gândirii artistice*. Concret, gândirea rațională generează *opere materiale, științifice și sociale* (bunurile de consum, tipurile de organizare a societății, sistemul economic, instituțiile sociale etc); gândirea speculativă creează *opere speculative* (filozofia, religia, studiile și cercetările de specialitate etc), iar gândirea artistică este creatoarea *artelor*, a *operelor artistice* (poezia și proza, muzica, pictura, sculptura, dansul, teatrul și cinematografia, arhitectura). În afara naturii, totul este creația, este opera, atât de diversă, a gândirii creatoare: a gândirii raționale creatoare, a gândirii speculative creatoare și a gândirii artistice creatoare.

3.0. Gândirea poetică și opera ei

Am spus: gândirea artistică este creatoarea artelor, a operelor artistice: a poeziei, prozei, muzicii, picturii etc. De fapt, există o gândire artistică *de tip poetic, romanesc, muzical, pictural* etc. Fiecare dintre acestea are ființa ei specifică, are codul ei artistic, deci limbajul, normele și procedeele specifice, pe care le vom regăsi, concret, în operele pe care tipurile de gândire le creează. Există, așadar, tot atâtea forme/tipuri de gândire artistică câte arte sunt.

Poezia este creația *gândirii poetice*, așadar creația gândirii care își manifestă codul poetic în toate cele trei dimensiuni ale seninului lingvistic: expresie, idee, referent.

3.1. Poezia ca artă poetică. Stilistica expresiei

Nu de puține ori, poetul și teoreticianul au văzut poezia ca o aplicație a *artei poetice*. Retorica, prozodia, normele artistice (norma purității lexicale, norma lexicului mixt, norma versului non-narativ liber, norma versului non-narativ „în proză” etc.) concură la realizarea *forme artistice*, la structurarea *stilistică* a limbajului, care este materia poeziei. Poezia este o *artă a limbajului*, forma lui artistică.

În faimosul său studiu *Lingvistică și poetică* (9), Jakobson ne vorbește despre cele șase funcții ale limbajului, iar între ele despre *funcția poetică*, subsidiară în limbaj, însă principală, dominantă în poezie. Ea produce seria figurilor stilistice de sunet {*Ina și Margareta*, iar nu *Margareta și Ina*, *Scârbosul de Scarlat*, iar nu *Nesuferitul de Scarlat*, *I like Ike*, *Veni, vidi, vici*, de exemplu} și versul (versificația) ca figură de sunet repetitivă. Cum toate acestea aparțin expresiei, în sensul că modifică expresia de grad zero a limbii uzuale, poeticianul ne lasă să înțelegem că poezia prezintă caracter artistic (stilistic) doar la nivelul *expresiei*, al scriiturii (hiperseminificantului).

Pentru *funcția poetică*, Jakobson ne oferă însă o definiție oarecum ambiguă: „Atitudinea față de mesaj în sine, «centrarea» asupra mesajului ca atare reprezintă funcția *poetică* a limbajului” (ib., p. 93).

Dar ce înseamnă *mesaj*? înseamnă *expresie*, sau înseamnă *semnificație, sens*! În spiritul exemplelor oferite chiar de Jakobson, *mesaj* trebuie să fie echivalent cu *expresie*, deși în mod general *mesajul* este înțeles ca *sens*. În consecință, înțelegem că funcția *poetică* a limbajului este *orientarea limbajului asupra propriei expresii*, adică *dezvoltarea*, „privilegiată”, a expresiei.

Pentru că limba în sine nu poate avea prin ea însăși o funcție sau alta, noi preferăm să spunem că tocmai poetul este acela care dezvoltă expresia, care *crează expresia poetică*. Oricum; poetul este acela care face din expresia de grad zero a limbii uzuale *expresie poetică* sau *stilistică*. Cu această postură a expresiei, putem vorbi despre *poeticitatea* limbajului poeziei.

3.2. Poezia ca desfășurare a lirismului. Stilistica ideatiei

Caracter artistic (stilistic) nu are însă numai *expresia* (hiperseminificantul), ci și ceilalți termeni semiotici ai poeziei, *ideatia* (hiperseminificantul) și *referentul* (hiperreferentul).

(continuare în pag. 15)

Discursul ideatic al poeziei, de pildă, nu e un simplu discurs, ci unul *liric*. De la simbolism încoace nu mai scriem nici *poeme epice* nesfârșite, în genul *Munci și zile* (Hesiod) sau *Iliada* (Homer), nici *drame în versuri*. Din cele trei mari genuri de poezie clasică - poezia *epică*, poezia *dramatică*, poezia *lirică* -, poetul modern nu a preluat și dezvoltat decât elementul *liric*. Poezia *modernă* este, în bună măsură, ceea ce poetul (modern) a reușit să facă *din lirism* și, în fond, din exprimarea propriului lirism. Și atunci, putem spune că poezia modernă este, de fapt, poezie lirică și că ea se îndepărtează astfel de poezia epică și de poezia dramatică.

În conferința *De la Poe la Valery* (1948), T.S. Eliot apreciază că „orice poezie se naște din emoțiile pe care orice faptură omenească le-a resimțit în legătură cu ea însăși, cu semenii ei, cu ființe mai presus de om și cu lumea înconjurătoare” (7, p. 381). W. Kayser știe că lirismul „apare atunci când un eu resimte o stare și o exprimă”. Pentru Jean Cohen, poezia este *patetică*, expresivă, iar Biihler și Jakobson discută despre importanța *funcției emotive* a limbajului poetic.

Toți acești esteticieni recunosc o stare de fapt, un atribut esențial al poeziei: *lirismul*. Dar, cu privire la poezie, vom distinge totuși între înțelesul comun al liricului - efuziune intimă necontrolată, lacrimogenă, „poezia inimii” (Baudelaire), exces sentimental - și liricul elevat, cel prelucrat și condus de imaginația poetică. Despre acesta din urmă vom trata, pe scurt, în continuare.

Dintru început vom spune că liricul, ca și poeticul (caracterul poetic), se exprimă prin ideile poeziei. Ceea ce în poezie este calificat drept liric și poetic sunt ideile poeziei. Din punct de vedere referențial însă, liricul aparține în primul rând *celui care vorbește în poezie: eu-lui poetic*, așadar gândirii poetice, care își manifestă în limbaj dimensiunea lirică, sensibilitatea, afectivitatea, emoțiile. Această gândire se *confesează* și *problematizează*. Dacă poezia ne vorbește despre ceva - existență, lume, ființe, lucruri această vorbire ne transmite întotdeauna *fervoarea, elanul, entuziasmul, bucuria, tristețea, mâhnirea sau revolta*, sentimentele poetului, ale *eu-lui liric* vizavi de obiectul vizat. „Materialul fundamental al oricărei poezii este sentimentul, iar nu cuvântul, cum ar părea”, spune Nichita Stănescu (10, p. 216).

Lumile pe care poeții lirici le construiesc în poezie au o arhitectură emoțională, de fapt, o arhitectură ideatică sensibilă, vibrantă (liric = vibrant). Poetul modern tratează lumea emoțional-intelectual, în acest chip, liricul se arată a fi o modalitate de tratare a referentului, o modalitate care face din referent, din existența sa și a lumii o substanță cu valențe lirice. Liricul se impune ca o „tehnică” poetică, deci ca un mod de a procesa referentul și, mai departe, de a concepe însăși poezia.

Trecută întotdeauna prin cutia de rezonanță a sensibilității, a subiectivității, a sentimentelor poetului,

lumea din poezie devine *însuflețită, provocatoare, impresionabilă, cuceritoare* sau în mod voit *dizgrațioasă*. Eu-l liric amplifică, diminuează, distorsionează lumea sau anumite aspecte ale ei, așa încât ea poate să ne apară *maiestruoasă, săracă, feerică, banală, decadentă, mizerabilă, regeneratoare sau apocaliptică*.

Prin lirism, poezia se adresează percutant și „provocator” *lectorului*, de fapt sensibilității noastre. Prin lirism, poezia își cucerește, își câștigă de partea sa lectorul, îi captează atenția, îl provoacă, impresionează, seduce. Lumea prelucrată liric se află, așadar, într-un raport „incendiar” cu lectorul. În articolul „Muzica poeziei”, Eliot recunoaște zădărnicia unei scrieri lipsite de emoție: „Dacă nu ne emoționează, ea este, ca poezie, lipsită de sens” (7, p. 36). Discursul liric este opus discursului rece, rațional, hiper-intelectualizat - vezi poezia ermetică a lui Mallarmé și a lui Ion Barbu, cel puțin -, care aproape că îi întoarce lectorului spatele. Departe de a-și abandona lectorul, poezia modernă se propune, de fapt, ca un *dialog liric*: pe de o parte poezia urmărește, prin lirismul ei, să își seducă lectorul, iar pe de altă parte, ea primește răspunsul acestuia, de vreme ce lirismul ei rezonază în el (seducția se produce, are efect).

Ideile poeziei manifestă patru tipuri de lirism - *ascensional, descensional, echilibrat (homeostazic) și contestatar (protestatar)*. Acestea sunt *atitudini lirico-existențiale ale eu-lui poetic față de tema tratată*, față de referent și, în acest sens, ele aparțin viziunii poetice. Viziunea poetică are o dimensiune lirică...

Tot de natură afectivă, lirică este și *tonalitatea poeziei*. Exprimată de idei, tonalitatea poate fi *blândă, imperativă, laconică, detașată, interogativă, revoltată, admirativă, acuzatoare, hultitoare, hlestemătoare* etc.

„Sentimentele”, atitudinile lirice (tipurile de lirism), și tonalitatea afectivă (tonul liric) sunt formele sau dimensiunile unuia și aceluiași element complex, *liricul*, manifestat de ideile poeziei.

Caracterul artistic al *ideilor*, al discursului ideatic mai este dat de figurile stilistice numite tropi (figurile de semnificație), de poeticitatea tropilor, de normele de procesare a ideții: *coerența poetică, originalitatea și tensiunea semantică*.

3.3. Poezia ca viziune asupra existenței. Stilistica referențială

Poezia s-a apropiat întotdeauna de viața noastră și a lumii, așadar de ceea ce, în mare, numim referentul poeziei. Cu acest obiect, tratat în diferite moduri de *imaginația poetică*, poezia se constituie ca *viziune poetică* asupra referentului, a existenței.

(continuare în pag. 16)

(urmare din pag. 15)

„Afirm că trebuie să fii *vizionar*, să te faci *vizionar*” - spune Rimbaud în scrisoarea către Paul Demeny (6), la 1871 -, iar noi trebuie să înțelegem că „trebuie să fii *vizionar*, să te faci *vizionar*” pentru că tocmai gândirea vizionară, imaginară are capacitatea de a crea lumi de factură poetică. Lumile acestea create de imaginație sunt întotdeauna *mai apropiate* ori *mai depărtate* de lumea reală, de referent. Concret, imaginația (viziunea) poetică creează fie o lume „*mimetică*”, fie una *spirituală*, fie una *ficțional-obscură*. Imaginația poetică poate să creeze o lume destul de apropiată de realitatea exterioară. Imaginația aproape că *reprezintă* realitatea - natura, viața de zi cu zi, epoca contemporană, existența. Ea *pare* că produce prin cuvânt lumea „așa cum este ea”, așa cum o percepe conștiința comună, deci *mimetic*. Aceasta este *imaginația* sau *viziunea „mimetică”*. Imaginația „mimetică” prezintă o lume pe care lectorul are impresia că o cunoaște *dinaintea* actului lecturii; o lume care nu e modificată prea mult de imaginația poetului.

Imaginația poetică poate să creeze o lume ce *transformă* și *îmbogățește* realitatea, o lume ce supune realitatea propriilor perspective și fantasme, propriilor idei și atitudini: imaginația poetică *spiritualizează* existența. În acest caz vorbim despre *imaginația* sau *viziunea spirituală*. Pregnantă pentru lectorul acestei poezii nu este lumea pe care el o recunoaște totuși, ci viziunea pe care o are poetul asupra acestei lumi. 3) În fine, imaginația poetică poate să creeze o lume „a ei”, ce *înlocuiește* lumea, realitatea cu propriile născociri, ficțiuni, fantasme, construind fie o lume a *eu-lui poetic*, a prefacerilor și metamorfozelor sale cu totul stranii, nefirești, fie o lume a cărei existență, raportată la realitate, pare a fi imposibilă, „*inumană*”. Aceasta este *imaginația* sau *viziunea „obscură”*.

Între cele trei viziuni, specific poetică este viziunea spirituală, celelalte două putând fi considerate drept abateri de la aceasta. Dar atunci când abaterile, când devierile sunt împinse până la limită -mimetism absolut și obscuritate absolută -, ele pierd poezia. Mimetismul absolut, *copierea* realității (poezia hiperrealistă, autenticistă) și obscuritatea absolută, derealizarea care cade în incoerență și obscuritate (poezia absurdului și poezia suprarrealistă, de pildă) lichidează deopotrivă poezia.

Revenind, vom observa că una și aceeași viziune poetică se manifestă sub trei forme: ca *viziune „mimetică”* sau „reproductivă”, ca *viziune spirituală* și, în fine, ca *viziune „obscură”*. Cele trei forme (de manifestare) ale imaginației (viziunii) sunt, de fapt, *tipuri de imaginație*, de *viziune poetică*. Imaginația (viziunea) poetică este tricefală și ea produce, în consecință, o poezie tricefală - *poezia „mimetică”, poezia spirituală și poezia ficțional-„obscură”*.

Cele trei tipuri de poezie nu sunt, în primul rând, creația unui poet sau altul, a unei generații sau a unui curent literar, ci opera facultății noastre universale de a gândi (imagina) poetic: sunt opera tipurilor de viziune poetică.

Deși suntem creatori individuali, puternic personalizați, noi creăm, cu și (mai ales) fără voia noastră, în cele trei tipologii ale imaginarului. Există, așadar, în fiecare poet o predispoziție formal-tipologică a viziunii, a facultății de a imagina care face ca i imaginația lui să se manifeste într-una dintre cele trei forme, iar poetul să fie original evoluând într-una din ele.

Cu acest mod de abordare a referentului, vedem că imaginația este de fapt o *stilistică referențială* și că cele trei tipuri de poezie sunt tocmai creația acestei stilistici referențiale: ele sunt, în fond, *tipuri stilistice de poezie*. „A stiliza înseamnă a defuma realul”, afirmă Ortega y Gasset în eseul *Dezumanizarea artei*, din 1925.

A pune în mod „obiectiv” în pagină realul, existentul (natura, viața celorlalți sau propria viață) - *viziunea „mimetică”*; a modifica, a torsiona după propriile criterii, lirice și poetice, după închipuirile și aspirațiile eu-lui realul, a-l face să semnifice și să emane lirism și emoții poetice - *viziunea spirituală*; a înlocui („toată”) realitatea cu lumea *ireală*, a propriilor ficțiuni, până la obscurizare referențială - *viziunea „obscură”*, toate acestea înseamnă a *prelucra artistic, stilistic referentul* - realitatea, existența; și în același timp înseamnă în mod implicit a crea lumi, existențe „poetice”, înseamnă a *ontologiza poetic referentul, existența*.

Poezia „mimetică”, spirituală și ficțional-„obscură” arată că nu există o singură poezie modernă, ci trei tipuri stilistice și ontologice de poezie modernă. Poezia lirică modernă nu are unul, ci trei orizonturi vizionare.

Poezia este un construct artistic, operă poetică, în sensul că cei trei termeni semiotici ai ei - expresia și referentul - sunt creați artistic, așadar conform unor principii, norme și procedee stilistice specifice, în ceea ce am putea numi forme artistice sau poetice - *expresie poetică, ideeție tensionată liric-poetic, viziune poetică*. Poezia ia, în acest sens, formă artistică (stilistică). Poezia ne cucerește atât prin lirism și viziune, deci prin *ceea ce* spune, cât și prin *modul* în care spune ceea ce spune, deci prin *farmecul ei formal*, prin scriitura, prin expresia ei.

Poezia modernă este născută, structurată și condusă de imaginația poetică. Poezia este în mod fundamental viziune, imaginație, este viziunea întreită, originală, tensionată liric și poetic asupra adevărilor și misterelor noastre profunde, a existenței, a raporturilor noastre cu ceilalți și cu universul. Poezia este răspunsul sensibil, sugestiv pe care îl dăm la marile provocări ale lumii în care trăim, ale existenței în genere, și nicidecum o joacă cu cuvintele, un simplu text, cum se spune adesea. În acest fel, poezia se acoperă de sens și de emoție, în loc de a fi lipsită de ele.

Florin BUZDUGAN

A murit

A murit muzica în seara
în care Enescu a fost răpit
de extratereștri, iar
Strauss a uitat să-și scrie partiturile.

Acum se folosesc osemintele
lui Beethoven și Mozart
pentru a fabrica sunete
parvenite din pictura lui Tiziano...

Cum se face-o poezie

Se ia o foaie de hârtie,
se-așează în direcția gândului
care prin unda albastră a
liniei de stilou -
îți creează un univers placid
care te înghite și te asimilează.

Cu un stilou se creează
marginea unui tărâm
paradoxal și plin de animale fermecate,
exact ca în povestea lui Oblio...

Vrem...

Vrem să vedem și noi
cum parfumul tău pătrunde-n sânge
și te face să fii mai frumoasă
ca Venus din Milo, și mai senzuală
decât Venus însăși.

Trec pe lângă tine și
ții în brațe copilul apusului Soare,
dar nu te doare sufletul oare

de la atâta dragoste ucisă de trandafiri?

CyberPoems

Enciclopedia Mythen
<http://www.parthenon.org/>

Zarurile

de când a fost descoperit cântatul cocoșului
nimeni nu dorește să se joace cu
lemniscatele
nimeni nu îl mai vrea pe Bernoulli
mai presus de ceea ce poate fi închinare
celui care le-a aruncat zarurile
pentru a-i ruina unul câte unul
pentru ca ei să se ruineze unul pe altul
pe fiecare față care are
formație de fizician
o contemplare în plus nu strică omule
sfârșit de nedeterminare
în genune născut pentru naștere
urmată apoi de înviere
adusă din umeri
de neputința înșelatului gând
cu a înșelatului gând neputință
zădărnicită și ea de ispite
floare la ureche vei zice
să nu fii scorbura unui copac uitat
uitat în nemurire
celebri rămân doar munții crescuți
din mările veșnice

Apollo

Luminița ZAHARIA

La nouvelle poète

Ea trăia, să zic așa,
din:
îndrăgostiri fanatice și dese
cum îi stă bine unei poetese...

Se-ndrăgostea
de:
un frumos semizeu
cu șoșonii-n antreu
semiluna de vară
ce ofta în cămară
un sfios semicerc
să pricep nu încerc
un timid semiton
de culoare sau ton
de o semivocală
amintire din școală
semispațiu din vis
ca un rai mult promis
o seminție de cuci
guguștiuci / eunuci...

Și ținea seminar
ca să vadă mai clar
printre semiperdele
de ce sunt toate rele –
lucrurile, măi frate,
de-s doar pe jumătate...
de-s așa... și așa...

Des se-ndrăgostea ea
sincer, fără perdea,
și platonice și-absurd
de un zeu muto-surd
de un vers zigzagat
de-un bărbat deghizat
într-un Verde-mpărat...
Ce păcat! Ce păcat...

Ea se-ndrăgostea, așa,
de eroi din mucava
tare trist și tare des...

Voilà
la nouvelle
poète!

Viteză

Secolul vitezei a trecut.

Sentimente din hârtie creponată
fac sluj în fața sufletului-rege
(sau era împărat?...)
dar el se face că nu înțelege
și le trimite la depilat.
Mă joc de-a primăvara,
mă joc apoi de-a ghilotina
(de nu s-ar stinge lumina!)
codul pin al inimii l-am pierdut.
Să ne grăbim altfel –
hai, de la început:
oul, găina...

Invenție

Când n-au mai putut suporta
oamenii au inventat
dragostea
ca pe o altfel de școală
unde poți învăța
că A nu e A,
că durerea e o stare normală.

Când lacrimile lumii
s-au terminat
cineva, un zeu pesemne
a observat
că poți muri privind un om
în adâncime
și-atunci, nechibzuitul
m-a inventat
pe mine.

Ca să te-ntorc

eu n-am știut cum să te pierd
frumos
din implozia ta gheizere
am făcut
tu ți-ai frânt ieri un strigăt
eu mi-am rupt azi un os
mâine-n zori reculeși
în sărut

Și dacă iarăși vei voi
să pleci
spre ceața grea a blânelor coline
am să mă vând chiar iadului
pe veci
ca să te-ntorc
să te salvez
de tine

Viorel DARIE

Povestea sărmanului Tragodas

- Fragment -

Hoinărind prin amărâtele sate înșirate de-a lungul colbuitelor drumuri ce duceau spre Atalya Tragodas își dădea seama că a început să se apropie de măreața cetate a lui Agatos. Treburile cerșitului îi mergeau prost, de multă vreme, iar acum când satele fuseseră jefuite și pârjolite de perși, nu mai era de găsit vreun codru de pâine, chiar de colindai zile întregi. Iar cei care odinioară obișnuiau să-i dea o ulcică cu apă sau o coajă de pâine, acum erau de negăsit, pesemne părăsiseră căsuțele lor sărăcăcioase ca să-și scape sufletele oriunde prin lume.

Se îndrepta spre Atalya. Ca să păstrăm întreg adevărul, trebuie să dăm în vileag faptul că el, Tragodas, prefera să-și ducă zilele în lumea mai umilă și mai înțelegătoare a satelor de câmpie, decât în cetatea fastuasă a regelui Agatos, unde mai fusese el de câteva ori dar unde treburile cerșitului i-au mers nespuse de prost, căci de cum răsărea în cetate, ba era luat la bătaie de alții din breasla lui, ba era amenințat să fie prins de paznici în timp ce cerșea în fața ușilor templelor. Nu se temea că va fi prins și aruncat în temniță, unde ar fi avut adăpost și hrană asigurată, dar se temea că, odată închis în hrubele temniței, s-ar fi dus pe copcă cea mai mare plăcere a vieții lui, aceea de a umbla haihui, dintr-un loc într-altul. Trebuie, deci, ca, ajungând în marea cetate, să fie cu multă băgare de seamă.

Aflase câte ceva despre asediul cetății de către oștirile persane. Totuși, zărind în fața sa zidurile înalte și cenușii ale cetății și văzând puzderia de corturi strălucitoare ale păgânilor umplând câmpia, inima i se făcu cât un purice, îl apucă un tremur cumplit de la genunchi iar pielea de pe spinare începu să i se zgâlțâie de frică.

Se aruncă numaidecât la pământ, privind înspăimântat în jur și târându-se până în vecinătatea unui boschet de măceș. Simți că-l sfâșie foamea, iar ca s-o mai astâmpere, băgă mâna în traistă să-și scoată merindele agonisite. Dar de data asta traista nu-i oferă nici măcar o fărâmă de pâine. Amarnice zile a ajuns!

Îi trecu prin minte că trebuia să se ridice și să încerce ceva. Poate era bine să pătrundă în cetate, cu orice preț. Dar cum să facă? Și dacă nu va reuși?

Până la asfințitul soarelui nu îndrăzni să se dezlipească de măceșul din fața sa. Dacă ar fi apărut un călăreț prin preajmă probabil că ar fi înghețat de spaimă.

Se lăsă întunericul, iar Tragodas își mai veni în fire. Încercând să se ridice în picioare, reuși în cele din urmă, puse traista goală în dreptul pieptului drept pavază și cutează să se apropie, din ce în ce mai mult, de corturile din fața sa. Întunericul nopții cuprinse, puțin câte puțin câmpia, colinele și vâlcelele din jur. Se aprinseră și focurile din tabăra perșilor - roșii, înalte, pălăitoare. Tragodas era însă speriat de toate aceste lumini, dar și de boscheții întunecați de pe coline, și n-ar fi îndrăznit să se arate în câmp deschis, nici tras de căpăstru!

Odată cu răsăritul Lunii, mari și arămii, întunericul se mai risipi, iar Tragodas simți că inima îi reînvie și că este în stare să se îndrepte într-acolo unde se îndrepta și Luna. Și cum aceasta se îndrepta înspre zidurile crenelate ale cetății și el va încerca să meargă cot la cot cu ea.

Cu pași șovăielnici ajunsese în preajma corturilor din tabăra păgână, ascunzându-se de mai multe ori printre scaieți și tufe de măceși. Ce va face însă mai departe? Se vedeau aproape corturile mari și întunecate ale păgânilor. Mai încolo, spre dreapta, exista, pare-se, o viroagă adâncă, o râpă cu maluri lutoase, săpate mai demult, în timpul inundațiilor. Se gândi să ajungă acolo pitulându-se după fiecare tufă din drum. Se ascunsese în hățișul lăstărișului de deasupra virogii înguste și înspăimântătoare. Nici nu făcu zece pași prin lăstăriș când se prăbuși, pe neașteptate, în râpa adâncă, zgăriindu-se pe față și pe mâini, și gata-gata să-și scrântească un picior. Traista i se răsturnă peste cap. Se dezmetici cu greu din căzătură. Sperietura a fost groaznică. Dar după ce-și mai reveni, se târi în mâini pe albia sălbatică a râpei.

Nu știa unde se află. Se vedeau, sus de tot, printre ramuri încâlcite, malurile galbene, luminate de Luna pe care n-o mai vedea, dar știa că este acolo sus. Cum să se cațere înapoi, până sus, printre pietre, mărcini și crengi de salcâm?

Simți că nu mai e în stare să ajungă înapoi, pe malul înalt, de unde se prăbușise. Trebuia să mai încerce drumul pe albie. Cel puțin, traseul ales oferea avantajul că riscul de a fi văzut de perși era mai mic. Pornise deci înainte, folosind mersul în mâini și împingând din picioare, învățând să înainteze astfel cu greutate, dar sigur.

Dar iată că o nouă spaimă avea să-i întrerupă drumul său spre necunoscut. Mâinile sale care băjbăiau prin țărână, atinseră ceva ca de postav moale. La un pas de el, pe malul rece al râpei, atârna, sprijinit, un trup de oștean.

(continuare în pag. 20)

Rămase încremenit! Privea perplex la vedenia din fața lui, fără grai. Oșteanul de lângă el stătea nemișcat, rezemat cuminte de mal, părând că nici măcar nu respiră. Tragodas ar fi încercat să se strecoare pe lângă el, dar nu avea loc. Oșteanul acela era nemișcat. Îi atinse încet fața și se convinsese că era mort.

He-hei, frățioare! își zise Tragodas, dă-mi încoace hăinuțele tale, că tot nu-ți mai folosesc la nimic! Îl zgâlțâi pe cel adormit pe veci, ca să se convingă că era într-adevăr mort, apoi îl întoarse și pe o parte și pe alta până reuși să-l dezbrace de manta. O îmbrăcă el peste cămașă, își atarnă de gât traista sărăcăcioasă și porni cu mai multă convingere prin viroagă.

A mers așa până a ajuns într-un loc unde malurile se îndulciră și râpa se sfârși. Simți apa rece mușcându-i picioarele goale, care-l dureau de atâtea lovituri și înțepături. Încercă să se lămurească unde a ajuns și tresări văzând zidurile impunătoare ale cetății ridicându-se în fața sa. Oare pe unde mai era acum tabăra perșilor, se întrebă uimit.

Nici n-apucă să se bucure de izbânda sa că și auzi pași prin preajmă. Era o strajă care trecu pe lângă el mormăind ceva într-o limbă păgână, fără să-l observe.

Tragodas mai stătu pitulat o vreme în buză râpei, neîndrăznind să se ridice de la pământ. Abia când se încredință că s-a făcut liniște deplină cuteză să ridice capul și să scruteze în jur. Acum părea că era singur. Se ridică în coate și se târî până aproape de un trunchi scorburos de salcie. Din umbra ei căută să se dumirească unde se află.

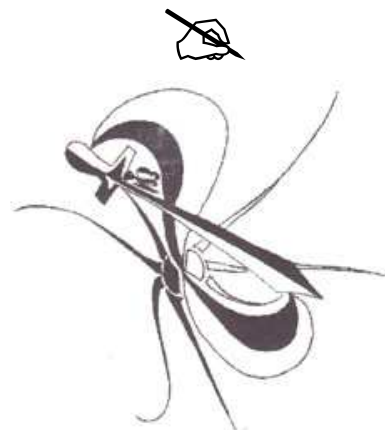
Minunat! Locul în care ajunsese i se păru cunoscut! Chiar pe lângă el trecea o cărare pe care o cunoștea. Și zidurile cetății din acea parte îi erau cunoscute. Ah, de-ar putea să ajungă măcar până la malul acela! Acolo ar fi ca și salvat!

Puțin mai târziu se convinsese că reușise! Dintr-un salt a ajuns pe malul mult râvnit. Acolo știa o intrare tainică printr-o adâncitură, precum o vizuină, care dădea într-o galerie întortochiată, pe sub pământ, ce ajungea chiar înăuntrul zidurilor cetății. Mai folosise și-n vremurile bune această cale ca să ajungă în cetate, căci pe poartă era mai greu de intrat, având de ocolit toți paznicii care, dacă l-ar fi observat, l-ar fi izgonit, sau chiar ar fi aruncat în el cu pietre, hăituindu-l ca pe orice cerșetor pripășit pe-acolo.

Intrând în vizuina de sub mal Tragodas regăsi gura galeriei care pornea de acolo și începu să se târască prin hruba subterană în plină beznă. Trudi mult - târându-se prin lutul umed, mai-mai să-l înăbușe - ca să ajungă la suprafață. Se pomeni la capătul galeriei, într-un șanț, din adâncimea căruia zări pe cer strălucitorul disc al rumenitei Lune.

Într-adevăr, izbutise! Răsufli fericit. Totuși, nu știa încotro să se îndrepte acum, în miez de noapte. Cine va catadicsi să se trezească din somnul lui dulce ca să-i dea lui Tragodas ceva deale gurii? Hotărât lucru, cel mai înțelept ar fi să aștepte zorii zilei pentru a-și începe treaba pentru care făcuse atâta drum!

S-a întors în galeria întunecoasă, acolo unde știa niște cotloane mai largi în care și-ar fi putut construi un așternut din mantaua împăturită, dobândită cu atâta trudă în viroagă.

desen de Elena-Liliana Fluture

(urmărire din pag. 4)

Arta bisericască, slova românească, meșteșugurile și mentalitatea tipic românească, - sunt tot atâtea valențe de care autorul se folosește cu tandrețe, fără ranchiună, când ne demonstrează că acel spațiu este țărână din țărâna României. Este o lucrare cu personaje reale, nu fictive. Este o altă monografie care ar trebui să facă parte din marea monografie a spațiului real al României de ieri, de azi și de mâine. "Rădăcini împrumutate" este, la urma urmei, o mărturisire, un act de identitate semnat prin exercițiul curajului de-a spune cu voce tare că... ești ceea ce ești, un ROMÂN. Fără colaborării săi din umbră, prietenii și toti pe care i-a cunoscut acasă la ei, în acest demers, timp de documentare și de naștere a cărții, Menuț Maximilian nu ar fi reușit să ne ofere decât un surogat din adevărul absolut al spațiului Odorheiului Secuiesc. Astfel, deși este o carte de autor, volumul de față se impune, ne convinge de necesitatea prezenței sale în fiecare bibliotecă din România și nu doar.

Istoria este vie. Rămâne să citim cartea, să mergem și să stăm de vorbă cu "personajele" care o alcătuiesc prin viețile și istoria lor.

Felicitări, Menuț Maximilian!

Ion ZIMBRU

Poesis tango

Gălăţeanca Stela Iorga, recunoscută în mediile culturale locale, dar și prin concursurile și festivalurile literare naționale la care a participat și a mai și câștigat, sare în ochii cititorilor de poezie cu a doua sa carte intitulată... „A doua întoarcere din Nam”, Editura Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, 2009. Sare și surprinde așa cum a surprins și prin primul său volum de poeme „Miza pe 13bis”, debut la Editura „Axa”, Botoșani, 1998.

Cum spuneam, cartea surprinde prin condensare, dar și prin profunzime. Concepută și realizată de prozatorul Victor Cilincă, prima copertă a acestui volum trimite în a/bis-ul transfigurării poetice fiindcă, la urma urmei, abisul reprezintă (tot) o înălțime, la care vrea să ajungă orice poet, mai ales că vârful acesteia mângâie cerul pe burtă și îndrăznește să creadă că-l poate străpunge corespunzător și definitiv.

Nu mă tem să afirm că poeta Stela Iorga este o fântână cu gura în jos, o sumă de cifre și litere foarte bine prinse în nota de plată pe care autoarea așteaptă să o primească de la cei deja constituiți în semne de circulație prin Universul indiferent și inexorabil al desăvârșirii : „*Nu pot să scriu cu mâinile murdare / Nu pot să omor cu mâinile murdare / Nu pot să trăiesc cu ideea că mâinile mele sunt murdare / Nu suport oamenii cu mâinile murdare / Nu pot să îndur viața cu mâinile ei murdare / Mai bine le tai / Și fac compromisuri cu mâinile curate*” (Mutant, pag.72)

Aș putea să-i spun că mai are puțin sau că mai are mult până la perforarea bătrânului Cer. Însă, mai bine o rog să nu se grăbească, mai sunt mulți fii și fiice de împărat care vor o vorbă bună pe pământ, iar nu în ceruri, iar nu acolo unde „morți sunt cei muriți”. Să nu se grăbească și să fie convinsă că se poate întâmpla ceva, chiar și duminica : „*Duminica / oamenii se îmbracă / cu alte haine / decât în restul zilelor / de parcă ceva ar urma să aibă loc / dar nimic nu se poate întâmpla / cât timp Dumnezeu se odihnește*” (În estul Europei, pag. 78).

Stela Iorga trebuie felicitată pentru că scrie mult și publică puțin, „Multum in parvo”, adică. Adică – parol! - nu toate scoicile fac perle. Și nu oriunde și oricum. Este nevoie de abis, este nevoie de răbdare. Gălăţeanca noastră și a voastră are cât vrea din fiecare. Ironia amară și finețea ochiului de Argus o caracterizează : „*Picături de lacrimi atârnă / în unii brazi / și luminițele lor strălucitoare / arată Domnului / drumul Lui către grajd*” (Brazi, pag. 104).

Structurată în patru capitole cu titluri incitante – „Solo de sax”, „Alice în Țara minunilor”, „A doua întoarcere din Nam” și „Fotografie la minut” – a doua carte a Stelei Iorga invită pe împătimitii întru poezie autentică să vină la cenaclul „Noduri și semne”, la Salonul literar „Axis libri”... adică acolo unde vântul rostogolește norii, unde se ascund fluturii când plouă... unde, îndeobște și întru frumusețe, scriitoarea șade cu capul pe genunchi ca o eternă așteptare.

Desen de Elena-Liliana Fluture

Petre RĂU

Oglinda lui Eminescu

Cu toții știm ce este o oglindă: un obiect din metal sau sticlă, de diferite forme, având o față acoperită cu un strat metalic ce formează o suprafață netedă și lucioasă care are proprietatea de a reflecta razele de lumină și de a forma astfel, pe partea lucioasă, imaginea altor obiecte. Oglinda poate fi reprezentată și de suprafața unei ape curate și limpezi, de o gheață netedă și lucioasă sau de o placă de marmură, precum și de multe alte obiecte cu însușirile descrise mai sus.

Oglindirea este un fenomen natural și el există de când lumea. Ptolemeu a fost primul care a expus o teorie a oglinzilor și a refracției luminii, iar despre Arhimede se spune că ar fi aprins corăbiile dușmane cu ajutorul unor oglinzi care concentrau razele soarelui. Experiența a fost dovedită prin anul 1747 de către învățatul Buffon, în preajma Parisului, dar și infirmată de câteva experimente recente.

În legătură cu fenomenul de oglindire există o mulțime de lucruri cunoscute, dar și multe întrebări care nu și-au găsit niciodată răspunsul. Oglinda inversează stânga cu dreapta, dar nu și susul cu josul. Acest fenomen paradoxal a născut vii controverse, mai ales că pot fi construite și oglinzi care să nu inverseze imaginea. Matematicianul american Martin Gardner a descris în articolul său "Stâng sau drept?" din volumul "Amuzamente matematice" o cale simplă de a confecționa o oglindă "ciudată": se așează două oglinzi obișnuite astfel încât să formeze un unghi drept. Dacă se rotește acest sistem cu 90° imaginea va inversa partea de sus cu cea de jos.

Sub diferite forme oglindirea este considerată un fenomen uimitor, pentru că însăși lumina este încă un miracol. Unele considerații filozofice au legătură cu acest fenomen iar înțelegerea lui ar putea aduce multe lămuriri.

Alice din țara minunilor spunea despre imaginea obiectelor din oglinda sa că "merg pe cealaltă cale". De-a lungul timpului, toți marii scriitori ai lumii s-au inspirat cu prisosință din acest izvor.

Julien Eymard, în ampla sa lucrare intitulată "Tema oglinzii în poezia franceză", distinge două mari perioade: evul mediu, când oglinda metalică avea dimensiunile feței umane, și romantismul, când oglinda de sticlă capătă statura umană. Autorul studiului

descoperă și unele coincidențe care îl determină să-și pună întrebarea dacă tehnica sticlei a contribuit la orientarea poeziei clasice spre exactitate și claritate. Între cele două epoci de cultivare asiduă a temei oglinzii a existat un interval de trei secole "clasice" în care oglinda este reflectată în literatura franceză doar în scurta perioadă a barocului.

În poezia românească, mitul oglinzii ocupă un loc central și apare sub cele mai rafinate forme la Mihai Eminescu. În poezia sa, oglinda este prezentă cel mai des într-o perspectivă cosmică. Rolul ei este acela de a reduce dimensiunile cosmice, de a împreuna spații și de a transpune ca un obiect de apropiere.

Lentilele nu există sau nu sunt importante, ci doar fenomenele de reflexie și refracție ca atare sunt cele vizate. Oglinda apropie lumi separate de distanțe enorme, atât spațial, cât și temporal.

Cât știa Eminescu despre fenomenul fizic de oglindire? George Călinescu spunea că: "Eminescu nu era însă, hotărât, un om de știință și nici măcar un cunoscător sistematic al vreunei discipline, ci numai un amator vag de profunditate". Totuși, fenomenul ca atare este foarte des întâlnit în poezia sa.

Eminescu, "sfântul preacurat al ghiersului românesc" cum îl numește Tudor Arghezi, este conștient de puterile magice ale oglinzii. De aceea el le multiplică în fiecare obiect luminat din jurul său.

Oglinzile preferate ale lui Eminescu sunt: lacul, izvorul, apa în general, dar și luna, marmura, gheața și, desigur, oglinda propriu-zisă. În același timp poetul vizează și lumi duale, simetrii și asimetrii, jocuri de umbre și lumini care transpun imagini paralele deosebit de sugestive.

(continuare în pag. 23)

În perioada iluziilor și idealurilor tinerești poetul s-a exprimat prin tonalități majore, culori vii și lumini curate. Poezia tinereții - tânjind după bucuria clipei de dragoste și împlinirea iubirii desăvârșite - abundă de vegetație și veșnice sclipiri de ape. Prezența constantă a apei în ipostaza de lac sau de izvor este caracteristică acestei perioade. Apa joacă un dublu rol în imagine: unul coloristic, sprijinind jocul de valori plastice, plin de lucire fină și tremurătoare în întunericul pădurii, și unul sonor, de acompaniament al stărilor sufletești.

Lacul reprezintă probabil cel mai mirific obiect al oglinzirii în poezia eminesciană. Cu apa sa liniștită, el participă în mod aproape firesc la reflectarea cerului senin: "În lacul cel verde și lin / Resfrânge-se cerul senin," (Frumoasă-i - 1866).

În "Crăiasa din povești" apa aduce noi virtuți plastice: "Lângă lac, pe care norii / Au urzit o umbră fină, / Ruptă de mișcări de valuri / Ca de bulgări de lumină...". La fel și în poemul "Lacul", în care sentimentul iubirii se îmbină cu venerația pentru frumusețile naturii, sub unduirea apei barca dragostei mult visate este transpusă într-o percepție tulburătoare: "Lacul codrilor albastru / Nuferi galbeni îl încarcă; / Tresărind în cercuri albe / El cutremură o barcă".

Lacul sclicește adesea, oferind un miraculos joc de lumini, iar unduirile apei sale par un leagăn al întregului univers: "Tresărind scânteie lacul / Și se leagănă sub soare..." (Freamăt de codru - 1879). Stelele nu se văd întotdeauna pe cer, ci direct pe pământ, aproape de eroi, mereu reflectate de apele lacului: "Ce mi-i vremea, când de veacuri / Stele-mi scânteie pe lacuri" (Revedere - 1879).

Lacul poate fi adânc, dar mereu neted și prezent într-un decor feeric. Forța sa de reflectare se exercită chiar și în prezența unor zâne închipuite: "În lacu-adânc și neted, în mijlocul de luncă / Părea că vede zâne cu păr de aur ros" (Codrul și salon).

Ce poate fi mai potrivit decât un lac pentru a oferi imaginea oglindită a unui castel? "În lac se oglindește castelul. A ierbii / Molatece valuri le treieră cerbi" (Diamantul nordului - Capriccio). Conform unui principiu care spune că drumul razei de lumină nu depinde de sensul ei de propagare, cunoscut în fizică sub denumirea de principiu de reversibilității drumului razelor de lumină, imaginea poate fi privită ca izvor și invers, izvorul ca imagine. Eminescu oferă rețete proprii cu privire la magia apelor unui lac. Pentru a întrevedea un chip e nevoie să privești cum apa se rotește continuu, sugerând unde subtile. Această subtilitate este surprinsă de poet în special în apa lacurilor, mereu limpede și curată, purtătoare permanentă a minunatei proprietăți de a oglindi lucrurile: "Ca să vad-un chip, se uită / Cum aleargă apa-n cercuri, / Căci vrăjtit de mult e lacul / De-un cuvânt al sfintei Miercuri" (Crăiasa din povești-1876).

Refracția luminii este un fenomen des surprins în poezia eminesciană. Cerul se răsfrânge în apa lacului până în adâncul acestuia: "Ca cerul ce privește-n lac / Adâncu-i surprinzându-l"

(Să fie sara-n asfințit - 1882). Luceferii din ceruri sunt prieteni adevărați ai eului poetic și sunt părtași la iubirea acestuia împreună cu undele lacului: "Din cerurile-albastre / Luceferi se desfac, / Zăbind iubirii noastre / Și undelor pe lac." (Din cerurile-albastre). Lebăda, asociată uneori cu lacul, plutește admirabil pe undele acestuia. Undele sunt asemuite cu niște oglinzi care potențează cromatic superbul peisaj: "Aripile-i albe în apa cea caldă / Le scaldă, / Din ele bățând, / Și-apoi pe luciul, pe unda d-oglinde / Le întinde: / O barcă de vânt" (Lebăda).

După cum susține Ion Slavici, poemul "Scrisoarea IV" (1881) a fost inspirat de lacul de lângă castelul Oteteleşanu, la care ieșea poetul cu Maiorescu, Slavici și alții. Acest lac aduna pe atunci apa din câteva izvoare domolite în fântâni și mici cascade. În prima parte a poemului cadrul este bogat în jocuri de umbre și lumini întâmplare între castel și lac, în mișcări molcome tăiate de lebede pe unde, în respirarea apelor. Luminile lunii sunt însoțite de su-nete delicate, apele, pădurile și luceferii participă la aventura îndrăgostiților porniți în plimbarea liniștită pe lac. Razele prin care se petrece refracția luminii prin undele lacului poartă cu ele veșnicia imaginii: "Stă castelul singuratic, oglinzindu-se în lacuri, / Iar în fundul apei clare doarme umbra lui de veacuri. / Se înalță în tăcere dintre rariștea de brazi, / Dând atâta întunec otitorului talaz".

Dualitatea imaginii pe care o reprezintă oglinda este întâlnită aproape pretutindeni. Deși dincolo de oglindă se află o lume virtuală, ea este simetrică lumii reale în care trăim iar imaginea reflectată este adeseori cea care ne arată exact așa cum suntem, dar ne oferă și perspectiva unei construcții noi. Shakespeare spunea într-un sonet: "Privindu-te-n oglindă spune-i celui / ce te repetă, că e timpu-acuma / alt chip s-aducă-n lume, ...".

Izvorul, veșnicul prieten al poetului, este și el un obiect al reflecției luminii, prin intermediul căruia poți desluși imaginea proprie prin oglinzire: "Și Narcis văzându-și fața în oglinda sa, izvorul, / Singur fuse îndrăgitul, singur el îndrăgitorul. / Și de s-ar putea pe dansa cineva ca să o prindă, / Când cu ochii mari, sălbateci se privește în oglindă, / Subțindu-și gura mică și chemându-se pe nume / Și fiindu-și și e dragă cum nu-i este nime-n lume..." (Călin - file din poveste - 1876). Izvorul participă direct la împlinirea iubirii, îmbiind el însuși iubita la oglinzire în apa sa limpede pentru a-și admira frumusețea și a-și reflecta visătoare sentimentul: "Se întreabă trist izvorul: / Unde mi-i crăiasa oare? / Părul moale despletindu-și, / Fața-n apa mea privindu-și, / Să m-atingă visătoare / Cu piciorul?".

În "Freamăt de codru" (1879), izvoarele pot fi și zgomotoase, dar soarele, ale cărui raze pătrund undele acestuia, îmbie la o plăcută imagine de vis: "Din izvoare și din gârle / Apa sună som-noroasă; / Unde soarele pătrunde / Printre ramuri a ei unde, / Ea în valuri sperioasă / Se azvârle".

(continuare în pag. 24)

(urmare din pag. 23)

Apa, din orice sursă ar proveni - izvor, râu, lac, ploaie - apare ca fiind cel mai sugestiv obiect care deține proprietatea de oglindire. Lucirile argintii ale acesteia sunt completate de culori intense. Trecerea de la o imagine la alta se face treptat, într-o cadență care inspiră liniștea și apăsarea, atenuate de culori îmbietoare. De exemplu, floarea de tei - cu sugestia căderii ei în ploaie - face trecerea de la sclipirea argintie la un vegetal colorat. De altfel, ea este o prezentă aproape permanentă în poezia eminesciană de tinerețe, sugerând elemente croma-tice, dinamice și olfactice.

În "Egiptul" (1872) legenda bătrânului fluviu este purtată în timp, într-o împreunare dintotdeauna cu oglinda: "Nilul mișc-a lui legendă și oglinda-i galben-clară / Către marea liniștită ce îneacă al lui dor". Magul asistă la spectacol prin intermediul unei oglinzi de aur, cerul îngrămădește mii de stele. Deși mic în raport cu dimensiunile cosmice în care se integrează, magul scrutează căi tainice iar varga sa fermecată trasează drumuri descoperite numai de el, "sâmburul lumii", frumusețea, bunătatea și dreptatea: "În zidirea cea antică, sus în frunte-i turnul maur, / Magul priivea pe gânduri în oglinda lui de aur, / Unde-a cerului mii stele ca-ntr-un centru se adun. / El în mic privește-acolo căile lor tănuite / Și cu varga zugrăvește drumurile lor găsite: / Au aflat sâmburul lumii, tot ce-i drept, frumos și bun". În "lungile unde" ale Nilului se reflectă tulburate stelele, în timp ce "luna argintește" frumusețea întregului imperiu stră-vechi. E nevoie de o suprafață netedă și lucioasă dar și de o sursă de lumină pentru ca proprietatea de reflectare să se întâmple. Argintul este considerat metalul cu cele mai bune proprietăți de reflectare, de aceea strălucirea sa este asociată adesea cu fenomenul de oglindire: "Dar ș-acum tulburând stele pe-ale Nilului lungi unde, / Noaptea flamingo cel roșu apa-ncet, încet pătrunde, / Ș-acum luna argintește tot Egiptul antic".

Tot o oglindă dinamică, purtătoare de magie, întâlnim și în poemul "Diana": "În cea oglindă mișcătoare / Vrei să privești un straniu joc". Noțiunea de simetrie este strâns legată de oglindire. O structură este simetrică dacă rămâne neschimbată atunci când o reflectăm într-o oglindă obișnuită. Ea se distinge de o structură asimetrică prin aceea că poate fi suprapusă peste oglindirea ei. Pentru a deosebi două forme gemene ale unor obiecte asimetrică se obișnuiește să li se atribuie denumirile de "dreaptă" și "stângă". Deși cele două forme sunt foarte diferite, oricât le-am cerceta sau le-am măsura nu vom putea descoperi la una vreo proprietate pe care să nu o aibă și cealaltă. Acest paradox l-a intrigat pe Immanuel Kant care a spus: "Ce poate semăna mai mult cu mâna mea și să fie mai identic în toate privințele, decât imaginea ei în oglindă? Și totuși nu pot să pun mâna pe care o văd în oglindă în locul originalului ei".

Un fluviu cu apa sa limpede poate deveni un uriaș cumul de oglinzi, care fixează pe o suprafață extinsă imagini astrale, iar stelele, privite ca niște icoane, se prelungesc prin refracție până în fundul apei. Imaginea se transpune mirific și inversată, ca și cum ai

privi întreaga bogăție a cerului prin prisma apei limpezi a fluviului. Viața însăși poate părea astfel mai inconsistentă, mai asemenea substanței visului. Vastul poem eminescian "Memento mori", publicat postum, oferă spiritului reflexiv al eroului un șir de tablouri grandioase ale marilor civilizații antice și ale unor momente din istoria mai apropiată, întoarse fatalmente în neant, prin simetrii și asimetrii, fără rost din perspectiva umană, prilej de dureroase comentarii asupra lipsei de finalitate a lumii: "Iară fluviul care taie infinit-acea grădină / Desfășoară-în largi oglinde a lui apă cristalină, / Insulele, ce le poar-tă, în adâncu-i nasc și pier; / Pe oglinzile-i mărețe, ale stelelor icoane / Umede se nasc în fundu-i printre ape diafane, / Cât uitându-se în fluviu pari a te uita în cer". Aceeași vastă apă curgătoare din poem devine fluviu al cântării, care străbate în drumul său codri semeți și luminează ca o oglindă uriașă, formând un lac gigantic. În același timp lumina zilei, în plenu-dinea ei, umple și desăvârșește natura. Claritatea imaginii este atât de reală încât și culorile se pot vedea pe fundul apei: "Prin pădurile de basme trece fluviul cântării / Câteodată între codri el s-adună, ca a mării / Mare-oglină, de stânci negre și de munți împiedicat / Ș-un gigantic lac formează, într-a cărui sân din soare / Curge aurul tot al zilei și îl împle de splendoare, / De poți număra în fundu-i tot argintul aduna".

Ochiul uman distinge cu ușurință lucrurile apropiate pe care le privește, mai ales dacă acestea au o dimensiune suficient de mare. Există totuși niște limite ale vizibilității, consemnate științific. De pildă, două puncte alăturate nu mai pot fi distinse separat cu ochiul liber dacă distanța dintre ele este mai mică decât cinci miimi de milimetru. Această limită reprezintă distanța dintre două elemente fotosensibile ale retinei. Totodată, ochiul omenesc suportă o anumită sensibilitate și la culori, numită sensibilitate spectrală relativă. Există o sensibilitate diferită pentru culori diferite, adică pentru diferite lungimi de undă ale radiației luminoase. De exemplu, se știe că ochiul are sensibilitatea maximă pentru culoarea verde.

Bogăția de culori este un factor care caracterizează deseori frumusețea. În "Memento mori", râ-ul este argintiu și capătă proprietăți magice de a reflecta la lumina lunii, prin oglinda sa netedă și lucioasă, culori și umbre de neasemuit, peste care natura își revarsă întreaga frumusețe: "Pe când greieri, ca orologii, răgușit prin iarbă sună, / De pe-un vârf de arbor mândru țes în noaptea cu lună / Pod de pânză diamantină peste argintosul râu, / Și cât ține podul mândru, printre pânza-i diafană, / Luna râul îl ajunge și oglinda lui cea plană / Ca-ntr-o mândră feerie strălucește vioriu."

(va urma)

Petre RĂU

Cazemate cu ochi pentru însuflețirea noastră

La sfârșitul anului 2009 a apărut, la editura Fundația Culturală Antares, cea de-a treia carte de poezie a poetului gălățean Virgil Costiuc, intitulată "Cazemate cu ochi".

După primele două cărți de succes ("Sanatoriul de pe mal" și "Tăcerea semnelor") - scoase cu numai un an în urmă la prestigioasa editură "Princeps Edit" din Iași - volume de poezie care au fost primite favorabil de cititori și de critică, ar fi de așteptat ca și această a treia carte să fie întâmpinată cu același interes de către publicul iubitor al acestei arte, dar și de exegeza literară.

Redescoperindu-se pe sine de fiecare dată, autorul se înscrie, de această dată, irevocabil în tagma poeților care au cu adevărat ceva de spus în poezia zilelor noastre.

Virgil Costiuc continuă și în acest ultim volum să ne servească o poetică diversificată, dar de data asta stilul său pare mai degrabă conturat și întărit cu mijloace artistice de mare sensibilitate. El își construiește o lume constant confundată cu realitățile cotidiene. Încercările timide de desprindere din această lume a realității, în care se simte încorsetat, încheiate uneori cu invitații violente spre tărâmurii necunoscute sunt, de data asta, mai perceptibile și mai convingătoare.

Așa cum scriam într-o cronică la cartea sa anterioară (Tăcerea semnelor), așa putea să reconfirm acum că poezia lui Virgil Costiuc este o chintesență care se produce exact atunci când este lecturată.

De la volumele anterioare și până la acesta din urmă gradul de noutate al vocii sale lirice a fost, cel mai probabil, grija cea mai importantă a poetului.

Virgil Costiuc scrie dintr-o stare permanentă de revoltă, pe care se simte dator să o împărtășească și celorlalți. Este convins că sunt multe nedreptăți pe lumea asta și că rolul său nu ar trebui să fie altul decât acela de a se împotrivi sau de a-i conștientiza și pe ceilalți prin atitudinea sa de vigilență, chiar și prin furia sa, manifestate așa cum știe el cel mai bine să o facă, prin scris.

Și totuși, uneori vocea lirică a poetului Virgil Costiuc poate fi și una domolită. De pildă, îl putem surprinde uneori, în ceasurile de îmbărbătare și de entuziasm, venindu-ne în întâmpinare cu versuri pline de melancolie și suavități care să ne încante auzul și să ne liniștească spiritul.

Este foarte curioasă metamorfoza pe care o trăiește Virgil Costiuc astăzi, după ce a depășit fizic primele două vârste biologice. A devenit dintr-odată foarte activ în creația sa poetică și abia dacă mai poate fi "strunit" din acest punct de vedere pentru că, așa cum se zice, pe unde calcă în fiecare clipă poetul răsare în urma sa câte o poezie. Și nu una oarecare, ci una care aproape că ești sedus să o lecturezi.

Abia după acest al treilea volum Virgil Costiuc reușește să-și contureze câteva coordonate ale universului său poetic, dar și o manieră scripturală proprie. Entuziasmul său creativ, sunt convins, mai are multe să ne ofere, așa încât, cel mai probabil, trebuie să nu ne mirăm deloc dacă aflăm că următorul său volum de poezie este, chiar în acest moment, sub tipar.

Desen de Elena-Liliana Fluture

POEME SELECTATE DE PE
CENACLUL ONLINE "NODURI ȘI SEMNE"
(www.cenaclu.inforapart.ro)

Alexandru-Florin PASCU

Mi-a mai rămas puțin

mi-a mai rămas puțin din visul de pe urmă
și de mi-ar fi s-aleg pe tine te-aș visa,
privesc în ochii tăi cum dragostea se curmă
privesc acum sfârșitul, cum nu mai ești a mea.

mi-a mai rămas puțin din ultima trăire
ce rost mai are-acum că m-am născut și iar
pierdut-am într-o clipă așa multă iubire
promisă nopți de-a rândul, promisă în zadar.

mi-a mai rămas puțin din ultima-amintire
pe care o voi pierde acolo undeva
știind cât te-am iubit, de mult, eu în neștire
uitând că într-o vreme jurai că ești a mea.

mi-a mai rămas puțin și am să mor, chiar mâine
și mă voi îngropa cu tine-n vena mea
atunci vor înceta aceste reci suspine
atunci va înceta fierbinte ruga mea.

Crina BACIU

Ea

Iubitul meu,
dacă-ai mai atinge trupul
ce e dat uitării acum,
undeva între sâni ai să simți pulsând
un organ ce nu trebuia să existe.
Arată ca un crin din trup de meduză
și doare când stau chircită în pat,
când îmi curge apa sărată din ochi,
când nu pot respira
și când ne întâlnim întâmplător în gară.
Specialiștii au zis că e ca un cordon ombilical
ce duce nicăieri...
Că apare la oameni nici des nici rar,
că poți să mori, că poți să scapi,
că e bine, că e rău,
că-i interesează dar nu prea mult
și cică e bine să te gândești
la fluturi albaștri.

Ervin ONOFREI

Dimineți

De la o vreme nopțile
tot mai albe
îmi sunt
și diminețile
mă prind ascultând
cum sfâșie
câinii tăcerea
și-aleargă
amușinând
în vânt
urma stelei ce
de pe cerul sticlos
lunecând
între scaieții troieniți
a adormit
tot așteptând
din cenușiu visului
în coji plesnit
să se-nalțe
aripi de cocor
lumina dezghețului
peste pământ
risipind.

Helena B.

Ocazional

Nici nu știu cât timp am stat acolo, privind
în gol. Fiecare adiere aducea cu sine
miresme cunoscute care îmi smulgeau orice
gând rațional.
N-am zâmbit nici o clipă.
Nu înțeleg nici acum unde dispăruse
Timpul... și... care Timp? Acela pe care
știu să-l țin închis în pumn? Acela care
fuge deodată cu un do major, strecurându-se
printre corzi?

Mitruț POPOIU

Anul Crezului Niceo-Constantinopolitan

Anul 2010 este celebrat de Biserica Ortodoxă Română ca „Anul Crezului Niceo-Constantinopolitan” și „anul Autocefaliei Bisericii Românești”. Se împlinesc mai precis 1675 de ani de când Părinții de la primul sinod ecumenic de la Niceea au stabilit textul oficial prin care ne mărturisim credința creștină, respectiv 85 de ani de când Biserica Ortodoxă Română a obținut recunoașterea oficială a celorlalte Biserici Ortodoxe din lume, ca biserică autocefală, cu dreptul de a se conduce singură din punct de vedere administrativ, fără vreun amestec din afară.

Nu este prima dată când la apelul Patriarhiei se face o celebrare generalizată pe parcursul unui întreg an a unui eveniment sau al unui simbol sacru al creștinismului. Anul 2008 a fost Anul Bibliei, iar anul 2009, anul Părinților Capadocieni, care au pus bazele teologiei ortodoxe în forma ei sistematizată, pe care o avem astăzi. Motivația unei asemenea celebrări constă în nevoia actualizării importanței unor bogății vechi în viața noastră de creștini. Se simte nevoia conștientizării a ceea ce avem, dar nu mai valorificăm.

Acum un secol nu toți creștinii aveau o Biblie în casă, însă cei care o aveau, o prețuiau ca pe un odor sfânt. Astăzi mai mult sau mai puțin toți posedă o Biblie sau au acces pe diferite căi la textul Scripturii. Important însă este nu numai să avem mijloacele, ci să le și folosim. Acesta este scopul celebrării propuse de Biserică.

Ca și Biblia și Crezul este atât de uzual, încât s-a banalizat. Îl auzim la fiecare Liturghie, mulți îl știm pe dinafară, însă chiar uneori nici nu e nevoie, căci îl găsim pe verso-ul multor iconițe pe care fie le cumpărăm dintr-o biserică, fie le primim de la rude ori prieteni. Textul aparent copilăresc de simplu, care vorbește despre Tatăl Creatorul, Fiul Care s-a coborât pe pământ, Duhul Sfânt, Biserică, nu spune mai nimic la prima citire. Cine înțelege însă semnificația cuvintelor „aștept învierea morților” din final? Aceasta nu e nici mai mult nici mai puțin așteptarea cu dor a sfârșitului lumii, sau cel puțin al lumii în forma ei actuală. Astăzi dimpotrivă anunțurile apocaliptice, în ultima lor variantă, care se opresc la anul 2012 după popularizatul calendar mayaș, ne înfricoșează. Câți dintre noi, care ne numim creștini, chiar așteaptă acest sfârșit al lumii, este greu de zis, însă cu siguranță nu prea mulți. Acesta este încă unul dintre motivele a reflecta la sensul Crezului pe care avem nevoie nu să îl învățăm pe dinafară, ci să îl înțelegem, pentru a ne cunoaște propria credință.

Simbolul de Credință Ortodoxă, cum mai este numit Crezul, este cea mai concisă expresie existentă a învățaturii de bază a credinței creștine ortodoxe. Îl rostim la fiecare oficiere a Sfintei Liturghii și îl citim deseori împreună cu rugăciunile noastre personale. Această mărturisire de credință a fost elaborată în secolul al patrulea, la primul Sinod Ecumenic, ținut la Niceea în 325 și la al doilea Sinod Ecumenic, ținut la Constantinopol în 381 și se bazează pe mărturisiri mai vechi de credință datând încă din timpurile apostolice.

Cei 318 episcopi din întreaga lume adunați la Niceea au adoptat fiind inspirați de Dumnezeu o mărturisire de credință comună pentru întreaga Biserică. Ce se mărturisește în crez? În primul rând fundamentul credinței, anume Dumnezeu cel Unul și Întreit în Persoane, apoi învățătura despre Biserică, despre Botez, Învierea Morților și viața veșnică. În cele ce urmează vom comenta fiecare dintre cele 12 articole pe rând.

1. “Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, văzutelor tuturor și nevăzutele”

Credința în Dumnezeu cel Unul ne definește ca dreptcredincioși. Însă unicitatea lui Dumnezeu este mai presus de înțelegerea omenească, fiindcă mărturisim deodată unitatea Lui după ființă, dar și faptul că Dumnezeu e întreit în Persoane. Prin această afirmație aparent paradoxală nu spunem nimic decât că Dumnezeu este dinamic: Firea lui Dumnezeu este una a comuniunii dintre persoane, una a dialogului, iar noi oamenii, fiind făcuți după chipul Lui, împărtășim același dar: suntem chemați la un dialog al iubirii unul față de altul.

Îl numim pe Dumnezeu **Tată**, după cum ne-a învățat Mântuitorul Iisus Hristos, atunci când a rostit rugăciunea “Tatăl nostru” (Matei 6,9-13 și Luca 11,2-4). Mărturisindu-L drept Tată, pe de o parte afirmăm iubirea Sa părintească față de noi, iar pe de alta, faptul că suntem nu simplă creatură, ci copiii Săi. Dumnezeu este **Atotțiitorul**, adică nu doar Creatorul lumii, ci și Cel care are grijă de creația Sa, îndreptând-o către scopul ei, anume desăvârșirea prin iubire.

Cerul și pământul, respectiv **cele văzute și cele nevăzute** sunt cele două părți ale creației, anume cea spirituală, nevăzută, adică lumea cetelor îngerești, respectiv cea pământească, văzută. Ele nu sunt create ca două lumi separate, ci toate într-o unitate armonioasă, în care omul se situează la mijloc, fiind în același timp o ființă cerească, spirituală și una pământească, materială. Îngerii sunt ființe spirituale, care slujesc lui Dumnezeu, însă și oamenilor. Știm că fiecare om primește un înger păzitor care îl veghează și îl îndrumă întreaga viață. De asemenea, întreaga creație pământească este zidită de Dumnezeu spre folosul omului. “Potrivit credinței creștine, lumea a fost creată de Dumnezeu ca un dar pentru oameni”, afirmă Părintele Dumitru Stăniloae în Teologia sa Dogmatică¹. “Ea e necesară pentru om nu numai întrucât are trebuință să-i fie dată, ci și întrucât are trebuință de ea ca să o dăruiască, la rândul lui, pentru creșterea lui spirituală. Ea își vedește prin aceasta din nou caracterul ei educativ pentru om. Acesta se folosește de ea și prin faptul că o dăruiește la rândul lui. Și el n-o pierde total prin actul dăruirii, ci se îmbogățește prin ea și mai mult prin faptul că o dăruiește...” așadar omul, stăpân al creației, trebuie să se îngrijească de folosirea ei înțeleaptă, spre zidire.

(va urma)

CATRENE

de OMAR KHAYYAM

I

Un om prin lume trece. El nu e musulman.
Nici infidel nu este. Nu crede-n legi și zei.
Nu neagă, nu afirmă. Dar vezi în ochii săi
Că nimenea nu este mai trist și mai uman.

II

Nu mi-am făcut vreodată din rugi și rag de perle
Ca să-mi ascund noianul păcatelor cu ele.
Nu știu dacă există o Milă sau Dreptate
Dar totuși, nu mi-e teamă: curat am fost în toate.

III

Spun unii că există un Creator și zic
Că pentru a distruge, ființe a creat.
Fiindcă sunt urâte? Dar cine-i vinovat?
Sau pentru că-s frumoase? Nu mai pricep nimic.

IV

Natura cu-ale sale stihii și elemente,
Sofismul și-adevărul - îmi sunt indiferente.
Dă-mi vin și-atinge harfa cu modulații moi
Asemeni cu-ale brizei ce trece ca și noi.

V

Mai toarnă-mi vinul roșu ca un obraz de față.
Curatul sânge scoate-l din gâturi de ulcioare.
Căci, în afara cupei, Khayyam azi nu mai are
Măcar un singur prieten cu inima curată.

VI

Sunt clipe când îmi pare că tot ce-a trebuit
Să aflu despre lume, de mult am deslușit.
Dar stelele mă muștră tăcut din patru zări:
"N-ai dezlegat nici una din marile întrebări".

VII

În această seară vinul mă-nvață-un sens mai pur:
Cu sânge cast, de roze, paharele ni-s pline,
Iar cupa-i modelată din închegat azur.
Și noaptea-i pleopă unei lăuntrice lumine...

VIII

Renumede-ai să capeți, hulit vei fii de vulg.
Dar dacă te vei ține departe de mulțime,
Uneltitor te-or crede. Cum, Doamne, să mă smulg,
Să nu mă știe nimeni și să nu știu de nime?

IX

Fii vesel, căci tristețea o să dureze pururi.
Mereu aceleași stele s-or învârti-n azururi.
Din cărămizi făcute din trupul tău, n-ai teamă,
Se vor zidi palate pentru neghiobi de seamă.

X

Avui vestiți maestri. Făcusem mari progrese.
Când mi-amintesc savantul ce-am fost, azi îl compar
Cu apa ce ia forma impusă de pahar
Și fumu-n care vântul năluci ciudate țese.

XI

Credința și-ndoiala, eroare și-adevăr,
Ca boaba unei spume, ușoare sunt și goale.
Opacă sau bogată în irizări de cer,
Această boabă-i chipul și tâlcul vieții tale.

XII

Atâta duiosie la început. De ce?
Atâtea dulci alinturi și-atâtea farmece
În ochi, în glas, în gesturi - apoi. De ce? Și-acum,
De ce sunt toate ură și lacrimă și fum?

XIII

Puțină apă și puțina pâine
Și ochii tăi în umbra parfumată.
N-a fost sultan mai fericit vreodată
Și nici un cerșetor mai trist ca mine.

XIV

Ivirea mea n-aduse nici un adaos lumii,
Iar moartea n-o să-i schimbe rotundul și splendoarea.
Și nimeni nu-i să-mi spună ascunsul tâlc al spumii:
Ce sens avu venirea? Și-acum, ce sens plecarea?

XV

Privește cedrul mândru: atâtea brațe are!
Dar nu ca să cerșească, ci ca s-adune soare.
Și limbi nenumărate au nuferii și crinii.
Vorbesc însă limbajul tăcerii și-al luminii.

XVI

Dă-mi cupa și ulciorul! Să bem fermecătoare
Făptura plămădită din rouă și eter!
Câte minuni ca tine zeflemitorul cer
De mii de ori schimbat-a în cupe și ulcioare?

XVII

Sărmane om, nimica tu n-ai să știi vreodată.
Nimic din ce-nconjoară această oră tristă.
Încearcă să-ți faci Raiul, promis de zei odată,
Aici, căci altul poate dincolo nu există.

XVIII

Să-ți faci puțini prieteni. Din tine nu ieși
Căci prea des falsitatea credința ne-o înfrânge.
Când ți se-ntinde o mână, 'nainte de-a o strânge,
Gândește-te că poate te va lovi-ntr-o zi.

BOEMA

*Galati, cod 800010, Str. Al. I. Cuza, Nr. 45bis, Bloc Cristal, Sc. 2, Ap. 4
Telefon: 0236 411190, 0745 324472
Email: boema@inforapart.ro, inforapart@yahoo.com
Web site: www.boema.inforapart.ro*